Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1979
4
liepa
rugpjūtis

TURINYS

A. Tyruolis	Lietuvė moteris J. Baltrušaičio poezijoje	2
J. Baltrušaitis	Audėja; Motina žemė (eil.)	4
M. S.	Motina ir teisė gyventi	5
M. Pečkauskaitė	Moterų teisės	6
D. Mitkienė	☆ ☆ ☆ (eil.)	11
E. Vydienė	Miško daina (eil.)	11
B. Vytienė	Pušis; Gimtoji kalba (eil.)	11
P. Gaučys	Drabužių ir papuošalų reikšmė	12
J. Narūnė	Lietuviškų laukų dainiui (eil.)	14
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas	15
• Knygos	Pr. Naujokaitis—M. Slavėnienės "Nežinomi keleiviai"	16
	B. V. — Trys ir viena	16
	P. L-nė — Žilvino žuvimo tragikoje	17
	P. Alšėnas — Moterų ir vyrų baubas — senatvė	18
	I. Malėnas — Vedybinio pasirinkimo motyvai	18
• Šeima ir auklėjimas	B. Vytienė — Gimnaziją aplankius	19
	J. Gylienė—Atgaivinkime lietuviškų vestuvių tradiciją	19
	S. Vilkauja — Mirė, kad gyventų amžinai	20
• Moterys pasaulyje		21
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26

ILIUSTRACIJOS

A. Bakanauskienė	Lėlės	1
B. Zalensas	Svajonė	3
A. Labokienė	Kompozicija	4
O. Kučinskienė	Portretas	6
M.B. Stankūnienė	Iš gėlių ciklo	8
A. Kučas	Vinjetės	11
H. Holbein	Lady Vaux	12
P. Palielienė	Lėlės	15
D. Motienė	Žilvinas	17

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1973 m. Nr. 4 (94)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M 6 H 1 A 8, Canada

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $5.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1973 m. Nr. 4 (94) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1973 Nr. 4 (94)

O. BAKANAUSKIENĖ

LĖLĖS

LIETUVĖ MOTERIS JURGIO BALTRUŠAIČIO POEZIJOJE

(Šimtmetinę poeto gimimo sukaktį minint)

A. TYRUOLIS

Šių 1973 metų gegužės 3 dieną suėjo 100 metų nuo žymaus lietuvių poeto Jurgio Baltrušaičio gimimo, o šių metų sąvartoj (ateinančių sausio 3 d.) sueis 40 metų nuo jo mirties. Šios dvigubos sukakties proga metame žvilgsnį į vieną jo kūrybos aspektą — į lietuvės moters pavaizdavimą jo poezijoje. Ankštai susijęs su lietuviškąja buitimi, su tautos tradicijom ir praeitimi ir visa tai atkurdamas savo poezijoj, Baltrušaitis negalėjo apsieiti nesukūręs atskirų posmų ar bent užuominų apie lietuvę moterį — motiną ar mergaitę. Baltrušaitis lietuvei moteriai gal ne mažiau vietos skiria, kaip ir kitas didis lietuvių poetas Maironis (apie lietuvę moterį Maironio kūryboje žr. "Moteris", 1972 m. rugsėjo-spalio mėn., nr. 5). Čia turim mintyje tik lietuviškai rašytą Baltrušaičio kūrybą (rusiškai rašytoji neįeina į lietuvių literatūrą).

Pirmiausia — keli Jurgio Baltrušaičio gyvenimo bruožai ir jo ryšys su lietuve moterim realiame gyvenime. Gimė jis 1873 metų gegužės 3 dieną Paantvardžių kaime, Skirsnemunės valsčiuje, Raseinių apskrityje vidutinio ūkininko šeimoje, kur buvo 3 berniukai ir 3 mergaitės. Būsimasis poetas gerbė tėvą, bet labiausiai mylėjęs motiną ir vyriausiąją seserį. Iš motinos bus paveldėjęs palinkimą į poeziją. Baltrušaičiui tiktų tai, ką garsusis poetas Goethė buvo pasakęs apie savo tėvus:

Iš tėvo gavau, kas teikia
Man būdą rimtą,
O ko vaizduotei reikia,
Iš motinėlės imta.

Poetas J. Aistis Baltrušaičio biografijoje (jo redaguotoj knygoj "Poezija", 1948) sako: "Motina jam buvo moters idealo pavyzdys. Jo žmona (Marija) papasakoja, kad jis, norėdamas jai pasakyti ką nors nepaprastai brangaus ir mielo, visada jai sakydavo, kad ji esanti lygiai švelni ir gera, kaip jo motina. Po motinos sekė jo sesuo Ona, kurią jis vadina geriausiu savo jaunystės draugu" (p. 232). Ypač jam darė įspūdžio motinos sekamos pasakos ir lietuviški padavimai. Be to, ir pati tėviškė buvo netoli tų vietų, kur dėjosi istoriniai įvykiai dar iš kryžiuočių laikų. Lietuvos praeitis, krašto gamtovaizdis su palinkusiais kryžiais, rūtų darželiais, lietuvybę išsaugojusiom lūšnelėm giliai įsispaudė į Baltrušaičio kūrybą, nors ir rašytą toli už Lietuvos ribų (Rusijoj, Prancūzijoj).

Išėjęs Kauno gimnazijos 4 klases, tėvų buvo numatytas leisti į kunigus, bet pats Baltrušaitis buvo linkęs į tolimesnį mokslą. Baigęs gimnaziją, toliau studijavo Maskvos universitete gamtos, istorijos ir literatūros mokslus. Buvo išmokęs keliolika kalbų ir veikalus galėjo skaityti originale. Vedęs ir atlikęs karinę prievolę, apkeliavo nemaža Europos kraštų (buvo ir Amerikoj), susipažino su kaikuriais garsiais ano meto rašytojais, kaip norvegų Ibsenu (kurs tarp kitko buvo parašęs emancipasinę dramą "Norą"), su italų Papini (kurs pagarsėjo "Kristaus istorija") ir kitais. Po to atsidėjo vien literatūros darbui, ypač daug vertė iš įvairių kalbų. Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą buvo pradėjęs rašyti poeziją rusų kalba ir išleido du rinkinius ("Žemės laiptai" 1911 m. ir "Kalnų takas" 1912 m.), o tretįjį ("Lelija ir piautuvas" 1948 m.) išleido jo žmona Marija, poetui jau mirus. Vienu metu Baltrušaitis buvo pasidaręs net visos Rusijos rašytojų sąjungos pirmininku. Su poetais Briusovu ir Balmontu jis kūrė rusiškąjį simbolizmą. Po 1917 metų revoliucijos ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Baltrušaitis buvo Lietuvos atstovu Maskvoj, o po 1939 m. — Paryžiuj pasiuntinybės tarėju. Ten ir mirė 1944 metų sausio 4 dieną.

Daugiausia lietuviškosios poezijos Baltrušaitis parašė gyvendamas Paryžiuj 1940-44 metų laikotarpyje. Būdinga tai, kad pačioj Lietuvoj palyginti mažai tegyvenęs (išskyrus jaunystės laikotarpį), Baltrušaitis gyvenimo pabaigoj davė itin brandžios poezijos, su kuria jis stoja šalia pačių žymiųjų mūsų poetų. Jei Baltrušaitis tebūtų rašęs tik rusiškai, kaip Adomas Mickevičius terašė tik lenkiškai, jis niekad nebūtų įėjęs į lietuvių literatūrą, nes tautos literatūra yra tik jos kalba sukurtoji literatūra. Tai atsimintina tiems mūsų jauniesiems autoriams, kurie dabar bando rašyti kuria svetima kalba ir gal tikisi būsią laikomi lietuvių rašytojais.

Metę bendrą žvilgsnį į Baltrušaičio lietuviškai rašytąją poeziją, matom, kad joj stipriai išreikštas etninis pradas. Nors, aplamai imant, Baltrušaičio poezija pirmiausia yra mąstytinė (filosofinė) poezija su stipriais simbolizmo atspalviais, bet lietuviškasis charakteris toks žymus, kad nedaug tėra eilėraščių, kur *tos* nuotaikos nejaustum. Ir jeigu lietuvė moteris tautos gyvenime vaidina svarbų vaidmenį, tai to vaidmens iškėlimas Baltrušaičio poezijoj gana akivaizdus. Baltrušaičio poezija yra daugiausia reminiscencinio (atsiminimų) pobūdžio, ir dėl to suprantama, kad jis mums pirmiausia duoda ankstyvesniojo, ypač prieškarinio, Lietuvos gyvenimo vaizdų. Pačioj "Ašarų vainiko" rinkinio pradžioj poetas mus supažindina su ta močiute sengalvėle, kuri eina jo paties motinos prototipu. Jau didysis vokiečių poetas Goethė buvo gražiai pagerbęs lietuvę motiną, kai iškėlė jos darbštumą, ruošiant kraitį dukrelei (dainoj "Aš atsisakiau savo močiutei", panaudotoj operoj "Žvejė"). Ir Baltrušaičio poezijoj motina kraičio krovėja — dažnas įvaizdis. Tą įvaizdį, kaip simbolinę priemonę, poetas yra taip pamilęs, kad ne kartą pats save laiko tuo kraičio krovėju (iš tikrųjų tik tėvas "dalią" skirdavo). Kaip lietuvė motina deda kraitį, taip poetas kuria savo kūrybą. O ką lietuvė motina įdėjo vaikui kelionėn (tai vadinamas "vakartis"), lieka amžinai neužmirštama, nes tai begalinės vertės dovana poetui:

B. ZALENSAS SVAJONĖ

* * *

Todėl, širdie, per džiūgesį ir kartį,
Nebūk marši,
Nes amžių lobį, motinos vakartį —
Tu su savim kelionėje neši . . .

(Atminimo melodija)

Kaip ir Maironio poezijoj, motina Baltrušaičio eilėse nekartą eina reikšmingu tėvynės arba gimtosios žemės įvaizdžiu: tai motina žemė, tas "amžinas žiedas", kurs dedasi į amžių vainiką. Čia kartais matom ją džiugesnėj nuotaikoj, pasipuošusią tautiniu apdaru, čia vėl — kenčiančią, su ašarotu veidu.

Verpėja ir audėja — kitas dažnas lietuvės moters įvaizdis Baltrušaičio poezijoje. Su tikru pietizmu poetas žiūri į audėjos darbą, kurį jai atėmė fabrikas. Lietuvė audėja jam mena amžių mįslę — mūsų gyvenimą, kaip Kūrėjo audžiamą audimą. Ir Kūrėjas kartais pavaizduotas kaip Audėjas:

Dienų Audėjas duosniai teikia,
Ko žemės valandai prireikia. (Giesmė)

Ir į verpėjos rolę poetas įsijungia kaip kūrėjas: senstant verpėjai ir kuodelis mąžta (poetui baigiasi kūrybos pastangos), keičiasi laikai, tėvynės likimas:

Bet ji vargsta, verpia, skuba,
Nors jau jos skruostai įdubo,
Nors ne ji, bet jos kankynė
Jos pakoją tyliai mynė . . .

Ir kai ji kuodelį pašo,
Trykšta ašaros po lašą
Ir ratelis kliba, plerpsi:
Kaip toliau tu, vargše, verpsi? (Verpėja)

Vis dėlto, kaip poetas atliko savo uždavinį lietuvių poezijai, taip ir lietuvė verpėja atliko savąjį, prie to paties ratelio išmokydama savo vaikus lietuviško žodžio anais Europoj negirdėtos barbarijos laikais, kai buvo uždrausta lietuviškoji spauda, kad, anot poeto Baranausko, Lietuva neturėtų "anei druko anie rašto".

Su lietuvės moters buitimi ir apyvokos darbais susijusi visa eilė žodžių ir terminų, būdingų jau į praeitį skęstančiam metui. Čia štai staklės su skietu, šaudyklėle, ten ratelis su pakoju, kuodeliu, gijom, rite, o ten vėl motinos kraitis su drobėm, juostom ir kitais marginiais, pagaliau ir mergaitės darželis su rūtom, žirniukais, jurginais . . . O kiek dar kitų namų apyvokos daiktų, pradedant menturiu ir baigiant žinomesniais kasdienos žodžiais: puikus šaltinis etniniam lietuvių tautos pažinimui. Bet visi tie žodžiai poetui turi augštesnę, simbolinę prasmę.

Be verpėjos ir audėjos, eilę posmų ar užuominų Baltrušaitis skiria ir aplamai lietuvaitei. Jis džiaugiasi jos nekaltąja jaunyste, kurią jam primena žydrasai dangus ar rugiagėlių žydėjimas:

Sveikos, sveikos, viešnios brangios,
Mėlynos akutės,
Jūsų žydris — iš padangės
Trupinys nukritęs . . . (Rugiagėlės)

Tai tas pats susižavėjimas lietuvaite, kurį savo metu buvo pareiškęs žymusis prancūzų poetas Victor Hugo, skatindamas branginti nekaltybę, nes tai esąs iš dangaus nukritęs atspindys (eilėraštyje "Jaunajai mergaitei", kur motto imta lietuvių dainos žodžiai "Dainuok, sesyte").

Poetui vidinis grožis kur kas svarbiau už išviršinį, ir čia jis pritaria Maironiui, sakydamas:

Mūsų megelės neaudža šilko —
Jas Viešpats Dievas grožiu apvilko.

(Motina žemė)

Bet poetas didžiai nuliūsta, kai vieną rytą, išėjęs į sodybą, pamato, kad nebėra darželio gėlių, kurios buvo neatskiriamas lietuvaitės papuošalas::

Apėjęs daržėlį, kai dienos dar žiba,
Ir vėl apsižvalgęs po visą sodybą,
Stebiu, kad nei rūtų, nei rožių vainiko
Beveik nebeliko . . . (Rudens vargonėliai)

Eilėraštis, rašytas Lietuvai lemtingom dienom, be abejo, turi simbolinės reikšmės, kaip ir iš viso Baltrušaičio lietuvei moteriai skirtoji poezija turi likiminės reikšmės: Lietuva nežus, kol lietuvė moteris ryžtingai kurstys šventąją tautos tradicijų ugniakurą.

JURGIS BALTRUŠAITIS

AUDĖJA

Ir kai giedras rytas rieda,
Ir kai sutemos artėja,
Savo romų žemės žiedą,
Savo skirtį gerbk, audėja!

Marginк darbščiai ilgas juostas,
Kad paaustum lieką sprindį,
Kol neblykšta tavo skruostas,
Kol tau žemės saulė spindi . . .

Suok sutemus giesmę graudžią,
Kad tau rytas daug melavo,
Bet pajusk, kad staklės audžia
Amžių metmenis, ne tavo . . .

Amžių mįslei tavo skietas
Ir muštuvų darnas mojis,
Tau tik staklių suolas kietas,
Tavo sostas keturkojis —

Bet priimk ir tokį kelią —
Kad ir vargšė, tu ne vergė —
Kito audeklo dalelė,
Tu jo margą mįslę sergi . . .

Ir jei temstant nevaitosi
Ir vis tiesi ranką miklią,
Tu per vargą sužinosi,
Kas Audėjas, kas šaudyklė . . .

A. VALIS-LABOKIENĖ KOMPOZICIJA

MOTINA ŽEMĖ

Motina žeme, kryžiais nustatyta!
Įžiebė amžiai amžiams tavo rytą —
Amžių pusnynus tvėrei tu, žiemkente,
Kai tavo pilį amžių vargas rentė . . .

Menu iš tavo ašaroto veido,
Kad daugsyk tavo saulė nusileido —
Žinau, kad tu, išvargus dieną, rymai,
Kaip klaikūs, močia, tavo atminimai . . .

Dengė, ką tavo rankos kaupė, laistė,
Kryžiuočių laužo kruvina pašvaistė —
Pikti totoriai tavo klėtis griovė
Ir veržės gudas į tavo šventovę . . .

Ir daug kas, daug kas, ką tu sėjai, kūlė
Ir vertė gerbti svetimą krivulę
Ir matė tavo drebulės ir uosiai,
Kad tu vergijos pantį rūsčiai juosei . . .

Bet tavo aušros aušo pamažėle
Ir tavo saulės takas neapžėlė,
Nes tvirtos viltys guodė širdį drąsią,
Pergalės dienai auklėdamos dvasią,

Todėl, kol girios aidas tebegaudžia,
Užtraukęs dainą skambią, kad ir graudžią,
Būties palaimos kantriai lauk, žemaiti,
Ir krauk, kaip krovei, savo vargo kraitį . . .

Todėl, priverkus žemės ašaruvę,
Atpildo saulės būk tikra, lietuve —
Nevysta tavo rūtos ir jurginai
Ir tvarūs tavo kryžiai ąžuoliniai!

MOTINA IR TEISĖ GYVENTI

M. S.

Prasilenkimas

Gegužės mėnuo. Motinų gražioji šventė. Joms pagarba, joms dovanos, joms meilė. Tuo pareiškiama, kad suprasta jos, motinos, didžioji misija, jos reikšmė. Tačiau moters, ypač motinos misija nelengva. Juo labiau, kad moteris amžių slinktyje patyrė daug neteisybių, daug skriaudų, pažeminimo.Gal dėl to, kad yra silpnesnės fizinės jėgos nei vyras. Fizinė jėga yra valdovė, yra karalienė, prieš kurią turi palinkti silpnesnysis.

Prieš akciją stoja reakcija. Prieš priespaudą iškyla laisvės troškimas ir siekis. Moteris net šiais moderniais laikais, kada niekas jos neskriaudžia ir nežemina (bent taip atrodo), vis dėlto jaučiasi savo dvasioje toli gražu nesanti išsigelbėjusi iš skriaudų ir, daugeliu atvejų, paniekos. Ji vis dar tebetraktuojama antraeiliu žmogumi, daugeliu atvejų jai tebetaikomos žemesnės pilietinės teisės: nors ji ir dirba vienodos svarbos darbą kartu su vyru, o daugelyje kraštų, net ir Australijoje, atlyginimą gauna mažesnį už vyro atlyginimą. Šitokie ir panašūs socialiniai skirtumai agituoja moterį veikti, bruzdėti, ieškoti juridinės ir moralinės lygybės. Prieš paskutiniuosius keleris metus ypač iškilo vadinamasis moters išsilaisvinimo — liberalinis judėjimas. Laisvės žavesys ją gundo vis labiau ir labiau, laisvės šūkių vedina, savo kovą tebetęsia toliau. Tačiau šioji moters kova dėl pagrįstų savo teisių įgavo ne vieną ir neigiamą aspektą. Ji pasinešė išsilaisvinti iš daugelio jai, kaip moteriai, privalomų pareigų, net ir iš svarbiausios, pagrindinės savo pareigos, iš prigimtinės paskirties — motinystės. Čia iškyla tiesiog neįtikėtinas reiškinys: moteris, dažnu atveju, stengiasi šią prigimtinę paskirtį anuliuoti, paniekinti, paneigti. Dedamos net žūtbūtinės pastangos išvengti motinystės.

Moters laisvės šūkių paveikta, jauna mergaitė nusigręžė nuo nuotakos vualio švelnumo ir žavesio. Nuotaka — šių dienų moderniškai mergaitei — tik juokinga lėlė. Ji nenori būti taja lėle, ji nenori tekėti, kartu su vyru kurti šeimos židinį, auginti vaikus. Nes visa tai prieštaringa jos neribotiems laisvės siekiams.

Sakytum ne taip jau bloga, jei jauna mergaitė nesiskubina ištekėti. Vedybinis gyvenimas, kaip ne vienas paauglys vaikas prisižiūrėjo iš savo tėvų, ne taip jau labai viliojantis. Ypač mergaitei atrodo, kad jos mama vis labai daug vargsta, daug dirba, daugelio rūpesčių kamuojama. Jos tėvas atrodo laimingesnis, jo dienos įvairesnės, jį netaip graužia rūpesčiai, jo darbų našta lengvesnė. Vyro gyvenimo būdas tapo moters svajojamu idealu.

Ištekėjusi moteris, net ir kelis vaikus augindama, besibodėdama namų aplinka, stengiasi susirasti apmokamą darbą šalia savo šeimos. Jos vaikai beveik ištisą dieną turi tenkintis svetima globa — samdytų prižiūrėtojų ar "vaikų lopšeliuose". Į šį nenormalų reiškinį ypatingą dėmesį atkreipė žinoma australė sociologė, kelių knygų autorė, medicinos daktarė Clair Isbister. Ji medicinos žurnale paskelbė savo išsamų straipsnį, kuriame nagrinėja moterų liberisčių judėjimo daromą žalą kūdikiui. Niekas neabejoja moters teisėmis, rašo ji, niekas neabejoja, kad moteriai reikia siekti jai uždėtos diskriminacijos lytiniame gyvenime panaikinimo, bet taip vyras, taip moteris turi pirmoje eilėje atsižvelgti ne į savo asmenines, bet į vaiko teises. Daugelis moderniškų moterų, siekiančių savosios laisvės, užmiršta savo būtiną prievolę vaikui. Jau ne viena, vos kūdikiui gimus, nuo jo nusigręžia, vietoj, kad jį priglaustų tikrai motiniškai — šiltai ir meiliai. Ji, motina, tuojau atsisako teikti savo naujagimiui jam priklausomą motinišką maistą, ji neparodo pakankamo rūpesčio pirmomis jo gyvenimo dienomis, kas dažnai būva priežastimi kūdikio ankstyvos mirties. Motina skuba savo kūdikį patikėti "kam kitam" — svetimoms rankoms. Prie kūdikio priežiūros tėvas taip pat nelabai linkęs. Jam, vyrui, geriau laiką praleisti prie alaus bokalo su draugais. Taip naujagimis netenka savo tėvų tikrosios globos ir meilės, jo augimas, susidūręs su šiurkščia aplinka, nevyksta normaliu keliu — vaikas nukenčia ir fiziškai, ir moraliai. Moteris, patraukta šių modernių laisvių šūksnių, užmiršta aukojimosi ir pasišventimo savo šeimai prievolę.

Taip moteris prasilenkia su savo tikruoju pašaukimu, su tikrąja savo prigimties paskirtimi.

Gyvybinis laimėjimas

Š. m. gegužės mėnesio 10-ji diena yra moteriai istorinė diena. Šią dieną vyko Australijos federaliniame parlamente sprendimas ar negimusio kūdikio nužudymas-abortas turi būti pripažintas Australijos Kapitalinėje Teritorijoje (ACT) ir Šiaurinėje Teritorijoje (Northern Territory) įstatymu teisėtas, ar ne. Šiuo svarbiu klausimu ypač karšti ginčai vyko paskutinėmis dienomis prieš pradedant parlamentui Kanberoje posėdžiauti ir pastatyti šį opų klausimą balsavimui. Moterų tarpe pabrėžtinai vyko didelis nerimas ir susijaudinimas. Kiek buvo demonstracijų ir šūkių! Vienos šaukė už įstatymo išleidimą, kitos — prieš jį. Jau tik iškėlus šio įstatymo idėją spaudoje, australietė moteris pradėjo gyvai į tai reaguoti. Laikraščių redakcijoms pasipylė gausybė tuo klausimu laiškų. Neliečiant čia tųjų, kurie buvo palankūs nustatytam įstatymui (liberalisčių ši mintis seniai populiarinama), žvilgterkim į motyvus, kuriais moterų remiamas nepalankus įstatymui pasisakymas. Sydney Morning Herold š.m. gegužės 10 dienos laidoje patiekia tų pasisakymų santraukas, svarbiuosius punktus. Viena moteris (Anne Wardle) rašo: Aš gerbiu mano adoptuotų vaikų tikrąsias motinas, kurios suteikė ir man didelę laimę gėrėtis motinišku džiaugsmu. Gailestingoji sesuo M. Laboure: Pasimokykime iš klaidų, kurias padarė Britai, Japonai, Vengrija, Švedija, o taip pat ir Pietinė Australija legalizuojant abortus; taip daktarai, taip gail. seserys, grįžę iš Britanijos, patvirtina baisumą tos žalos, kurią atnešė abortų legalizavimas 1967 metais; šio destruktyvaus įstatymo žalą pripažįsta dabar ne vien tik tie, kurie jam priešinosi, bet ir tie, kurie jo reikalavo. P. Dunne: Valdžia turėtų parodyti daugiau susirūpinimo, kaip pagerinti ekonominę ir sveikatos būklę tų, kurie priversti vengti šeimos didėjimo. Judy Tudor, pasipiktinusi ir sujaudinta šaukia: Aš norėčiau matyti visą Whitlam (ministeris pirmininkas Whitlam balsavo už abortų įstatymo legalizavimą, M. S.) valdžią nugabentą į Mururoa (vieta, kur daromi prancūzų atominės bombos bandymai, M. S.) ir kad ant jos (valdžios) būtų užmesta prancūzų atominė bomba.

Nė vienoje kitoje egzistencinėjo ar socialinėje kovoje nepareiškė australietė moteris tiek atkaklumo, tiek

drąsos, tiek energijos, tiek sumanumo ir rimties, kiek šioje dėl kūdikio gyvybinio išlikimo. Savo kovai laimėti, jos pasistatė net ambasadas prieš parlamento rūmus (tiesa, ambasados pastatytos dviejų lagerių — tų, kurios siekė įstatymo legalizavimo ir tų, kurios prieš jį kėlė kovą). Prie "ambasadų" iškėlė savo šūkius. "Teisės gyventi" ambasadorės efektyviai nustelbė savo priešininkes, savo reikalavimų teisėtumu, motyvų bei šūkių rimtumu. Jų plakatai skelbė: "Remk gyvybę, o ne naikink ją!", "Saugokim kūdikius!", "Nedaryk iš įsčios kapo!" ("Non't make the Womb a Tomb"), "Kill the Bill! (Bill — šia prasme, abortų legalizavimo įstatymas, M. S.). Jaudinantis momentas buvo, kai ponia Ė. Lyons, buvusi anksčiau kabineto ministere, išauginusi savo vienuoliką vaikų, išėjo kalbėti prie moterų ambasados, gindama kūdikio teisę gyventi.

Po kelias savaites trukusios šios "už" ir "prieš" aborto legalizavimo kovos, džiugu konstatuoti, kad įstatymas didelės balsų persvaros buvo atmestas. Be abejo, ši kova dėl kūdikio teisės gyventi tęsis ir toliau. Blogis taip pat yra labai gaivališkas ir nenurimstantis. Bet šiandien australietė moteris pasirodė esanti verta savo vardo, verta savo, paties Dievo įteisintos misijos — tęsti kuriamąjį darbą, gimdyti, auginti ir saugoti gyvybę, saugoti kiekvieną savo kūdikį, jo prasidėjimą nuo pražūties ir mirties. Šiais metais kiekviena motina, švęsdama Motinos Dieną, kartu šventė ir tąjį didįjį triumfą — Motinos triumfą, nes štai apsaugota motiniškoji šventenybė. Tuo pačiu apsaugotas naujos gyvybės daigelis — kūdikis. Motiniškume turi saugiai išaugti naujas žmogus.

ONA DRAUGELYTĖ-KUČINSKIENĖ

PORTRETAS (KUN. S. ČESNA)

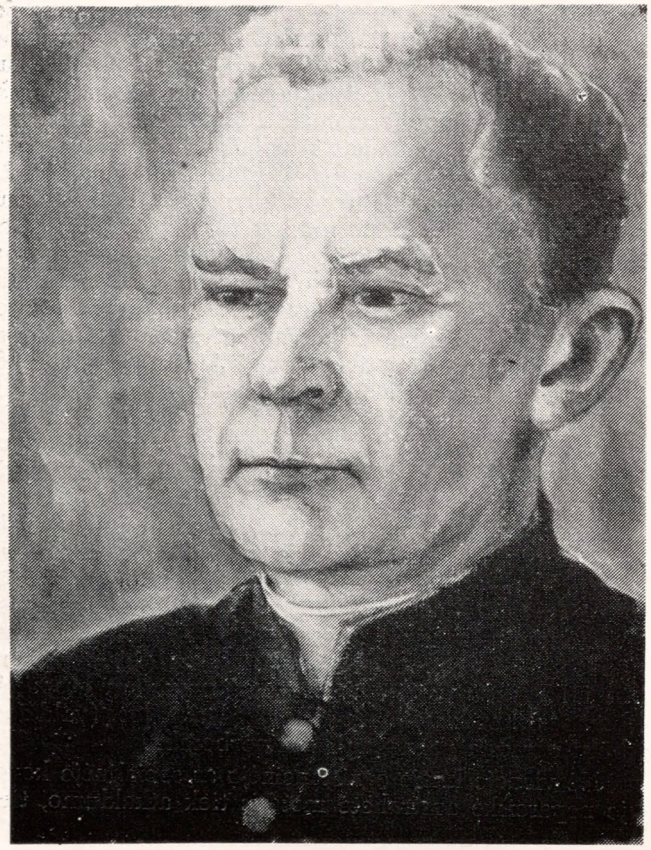

MOTERŲ TEISĖ

MARIJA PEČKAUSKAITĖ

Petrė Rimutaitė, ketvirtos klasės mokinė, parvažiavo šįmet namo Kalėdoms mažumą susirūpinusi. Mat, paskyrė jai skaityti tuojau po švenčių ateitininkų būrelyje referatą "Apie moterų teises", kurį per atostogas reikėjo paruošti. Tas referatas slėgė ją lyg akmuo. Kiek ji mąstė, kiek tempė savo protą — vis dar lig šiol nežinojo, nei kaip pradėti, nei ką toliau rašyti, nei kuo užbaigti. Tačiau parašyti reikėjo būtinai, kitaip ji negalėjo nė akių parodyti. Juk šįmet jos draugai ir draugės skaitė jau kokius penkis referatus: "Pasaulio evoliucija", "Kultūros ateitis", "Dora ir mokslas" ir kitus, ir nė vienas neišsikalbinėjo negalįs parašyti. Tai jai nė tiek nesidera išsikalbinėti, jai, pirmajai augščiausios Vištakių gimnazijos klasės mokinei. Juo labjau, kad per paskutinį susirinkimą Kazė Dimaitė, perskaičiusi savo referatą "Dora ir visuomenė" ir sužinojusi, kokia tema paskirta Petrei, tarė:

— Ak, kokia lengva tema! Bepigu tai, Petre, parašyti gražiai. Aš tokį referatą parašyčiau per valandą.

Na, visi žino, kad Kazė mėgsta pasigirti. Nė ji parašytų taip greitai, nė ką. Bet, kad ir kiti sakė temą esant lengvą . . . Tai nors iš kailio išsinerk, o turi parašyti, ir gana.

Atsisėdusi alkieriuke už savo rašomojo stalelio ir padėjusi prieš save didelį popieriaus lapą ir pieštuką, Petrė rymo. Retkarčiais, paėmusi pieštuką, parašo kelis žodžius, kuriuos tuojau pat smarkiai braukia skersai išilgai — ir vėl rymo. O tuo tarpu mintys jau per šimtą mylių nuo moterų teisių, lekia kažkur, blaškos, draikos kaip tie dūmai, kuriuos ji mato pro langą rūkstant iš kaimyno trobos, o ranka rimtų ir svarių referato žodžių vietoj paišo kažkokius vingrius raštelius, kažkokius fantastiškus paukščius, liečiančius nebent tiek jos referatą, kad, būdami laisvės simboliai, yra pavergtųjų moterų antitezė.

Antrajame kambaryje verpia motina. Pro atdaras duris ji vis žiūri į savo dukrelę, ir jos raudonskruostis veidas apsineša nerimu. Pagaliau neiškentusi eina į alkieriuką.

— Petre pupele, bene sergi? — klausia rūpestingai.

— Nemokais, neskaitą, tik siedi ir siedi, kaip žemę pardavusi.

— Aš nėmaž, visai nesergu, mamunėle. Tik, matai, turiu sunkų darbą. Reikia parašyti referatą. Tad ir galvoju dabar.

Petrė, kiek begalėdama, stengėsi nežemaičiuoti. Jos lietuvių kalbos mokytojas labai nemėgo žemaitizmų ir storai pabraukdavo juos sąsiuviniuose su raudonu

LIETUVIŠKOS PAKRANTĖS

rašalu, sakydamas, kad išėjęs gimnaziją žmogus turi kalbėti grynai literatiškai.

— Kap sakà, Petrele — reperacija? Kas tat yra ta reperacija?

— Referatas, mamunėle. Kaip čia geriau paaiškinus? Tai yra lyg koks pamokslas. Parašysiu, o paskui perskaitysiu susirinkime.

— Gana, gana! Na kap tu, vakali, sakysi priklodą, nebūdama kunigu? Kad ir mokyta esi, kad ir gimnaziją einunti, bet vis ne kunigėlis. Kunigeliou per kunigystės sakramentą dvasia šventoji paded. Anam bepigu, vo tu kų besakysi, mergelė būdama?

— Kad moters dažnai pasako gražiau už vyrus. Rudenį buvo pas mus atvažiavusi iš Kauno viena draugė ateitininkė su referatu apie moteris. Tai taip gražiai kalbėjo, kad nė vienas kunigas čia aplinkui taip nepasako. Kad mama būtumei girdėjusi, būtumei tikrai pravirkusi.

— Ar matà! Na, gal koki vijna ir atsirada. Vuo veiziek, kap prijš rinkimus į tų seimą buvo pasileidę važiuoti tij gitatoria skalydami po rinkas, nelyginant kap unta kokij skalika, tat vis vyra ir vyra. Dielto motriškos nė vijnos nebuva.

— Todėl, kad moters dar nėra susipratusios ir nejieško savo teisių.

— Žinoma, vaikeli, aš nemokyta. Bet man rodos, kad motriškoms nepritiktų tap skalyti, — nedrąsiai atsakė motina.

— Tai vis seni prietarai, mamunėle, — griežtai atsakė duktė.

Iš politikos srities motina staigiai pasuko į asmeninius reikalus.

— Lai anų vilkà, tu reparaciją, Petrele. Eik verčiau pasivaikščioti. Gana to savo gimnazijo privargsti, nuniij bent pasilsiek. Kiti saka, koks čia darbs mokytijs, dykavims vijnc, ir gana. Bet aš numanau, kad čia vra gers galvos sukims. Tat ne juoka tokį krūvą knygų išmuokti. Sueid anuos sveikatą, nebijok.

Petrei ir pačiai jau nusibodo sėdėti, todėl apsirėdžiusi išėjo į miestelį, į paštą.

Naktį prisnigo, ir dabar žemė buvo tokia balta, tyra ir nekalta, kaip pasipuošusi pirmajai komunijai mergelė. Tolimame mėlyname danguje švietė auksinė saulė, ir visur buvo taip džiaugsminga ir kilnu. Petrei rados linksma. Referato našta labai palengvėjo, į širdį įžengė drąsa, ir ji tarė sau:

— Ne kas! Parašysiu! Šįvakar būtinai išspausiu vieną puslapį, o poryt ir pabaigsiu.

Ji žinotų, kaip pradėti, nes gerai atsimena, ką sakė ta panelė iš Kauno, bet nenori, kad būtų lygiai taip pat. Tuojau imtų sakyti ją nurašius. Ypač tie vaikinai; kritikuoja kaip pašėlę, jei tik gali prie ko prikibti. Gerai sakė ta panelė, kad tik teorijoje jie davė mums šiokių tokių teisių, o praktikoje vis tiek stengiasi pažeminti moteris, parodyti, kad jos kvailesnės už vyrus; vis tik save nori išstumti pirmojon vieton ir viską laikyti paglemžę, kaip ligi šiol. Kur tik galėdami niekina moteris ir išjuokia, bobomis vadindami . . . Su kokia energija ji kalbėjo! . . . Ak ne — kokia energija, — pasitaisė Petrė, atsiminus mokytojo pataisas. Paskui, baigdama, pasakė, kad geriausias būdas iškovoti savo teises būtų padaryti visuotinį neištekėjusių moterų streiką, kad visos išvien nutartume netekėti, kol mums nebus užleista visose srityse lygi vieta su vyrais. Tik nelaimė, mūsų moters tokios dar nesusipratusios, kad tokį streiką surengti būtų be galo sunku . . .

Ūmai Petrės akyse atsistojo geltoni paskusti ūseliai, mėlynos akys, garbanoti plaukai ir lieknas stuomuo su pilka eile — trumpai sakant, pats lietuvių kalbos ir kitų dalykų mokytojas, ponas Linksniuotė, kaip gyvas. Petrės širdyje rados taip šilta, šilta . . . Kad tas streikas ir įvyktų, dėl pono Linksniuotės tikrai galima būtų padaryti išimtį . . . Jis visai ne toks, kaip kiti vyrai. Jis net dažnai sako klasėje, kad mergaitės geriau mokančios lietuvių kalbą už berniukus. Ji šįmet dar nėra iš jo gavusi pažymio, mažesnio už penketu-

ką . . . Na, žinoma, dėl to, kad ji be klaidų rašo ir stengiasi nežemaičiuoti . . . Visa klasė vadina ją pono Linksniuotės simpatija . . . Ji už tai nepyksta. Kokio ten mokinpalaikio simpatija — et! — bet mokytojo, ar tai ne garbė? Kodėl ji negali būti jo simpatija, ar ji ne gražiausia visoje ketvirtoje klasėje? O, ji tai gerai žino. Ji turi tam visą krūvą įrodymų trumpesnių ir ilgesnių laiškelių pavidalu. O gražiausieji tarp jų — trys pono Linksniuotės atvirutės, gautos per paskutinį gimnazijos vakarą. Žinoma, be parašo, bet ji iš karto pažino, nuo ko . . . Kas gi kitas ir begalėtų taip gražiai sudėti:

Vai, graži tu esi, lyg auksinė žvaigždė!
Ak, kodėl taip plaki, mano vargše širdie!

Valandėlę Petrė ėjo, deklamuodama visas tų trijų atviručių eiles ir gėrėdamos jomis . . . Juk pernai Šiauliuose viena mokinė ištekėjo už mokytojo. . . Tai kodėl ir jos negalėtų ištikti tokia laimė?

Nebuvo tai turgaus diena, todėl pašte tebuvo keli žydeliai, kurie, pasiėmę laiškus, išėjo. Ir Petrė pasiliko viena su pašto viršininke, savo buvusiaja pradinės mokyklos drauge. Panelė viršininkė įdavė jai kelias atvirutes su pasveikinimais naujiems metams nuo draugių ir draugų ir dar vieną, į kurią žvilgterėjus, dailus Petrės veidelis paraudo, o širdis pagreitino tempą. Ant atvirutės buvo parašytos eilutės, o parašo vietoje dvi raidės: M. L.

"Matas Linksniuotė! Matas Linksniuotė!" — dainavo Petrės širdis. Pati atvirutė buvo simbolinga: graži panelė buvo panaši į Petrę, o liepsningoji širdis, tur būt, reiškė patį poną Matą Linksniuotę.

— Kokia tu laiminga, Petre, tiek gauni laiškų! — tarė paštininkė.

E , dėl tų — buvę nebuvę, — mosterėjo su ranka Petrė. — Bet atspėk, nuo ko tas?

— Iš kur aš žinosiu. Nuo kokio nors kavalieriaus.

— Bet nuo kokio? — klausė džiaugsmu spinduliuodama Petrė. — Ne nuo bet kokio, o-o!

— Gal nuo to jūsų gražiojo mokytojo?

— Atspėjai.

— Kad jau ir sekasi tau visur, Petre! — tarė paštininkė, matyt jau pavydėdama. — Bepigu tau, kad esi gimnazijoje. Kaip išeisi Vištakiuose, gal tėvas leis ir toliau.

— Žinoma, kad leis. Aš noriu išeiti visas klases. Tik kažin dar, kaip lems likimas, — pridūrė, paslaptingai šypsodama savo raudonomis lyg avietės lūpelėmis, ir atsisveikinusi išėjo iš pašto į krautuvę nusipirkti atvirutės atsakyti ponui Linksniuotei. Ilgai rinko ir galų gale pasiskyrė vieną, kurioje buvo papiešta mergelė ir jaunikaitis, meiliai besišnekučiuoją. Petrei iš pradžios atėjo mintis parašyti šalia mergaitės savo raides, o šalia jaunikaičio M. B. Bet pagalvojusi nutarė raidžių nedėti — tegul ponas Linksniuotė pats atspėja, ką reikia.

Paskui Petrei dar reikėjo užeiti pas ponią daktarienę, kuriai motina liepė pranešti, kad užsakytą sviestą ji atvešianti sekmadienį. Daktarienė buvo labai meili žmona, ir Petrė visada noromis pas ją eidavo. Ji labai domėjosi Petrės mokslu, teiraudavosi apie gimnaziją. Ir dabar, vaišindama ją, klausinėjo, kaip ji praleidžianti laiką. Petrė pasigyrė turinti darbo, nes rašanti referatą.

— Ar galima paklausti, kokia tema, — tarė daktarienė.

— Apie moterų teises, — atsakė Petrė.

Per daktarienės lūpas pralėkė aiški šypsena, o jos

M. B. STANKŪNIENĖ

IŠ GĖLIŲ CIKLO

gražiose pilkose akyse žybtelėjo linksmos kibirkštėlės.

— Ir kaip tau sekasi? Ar jau parašei?

— Dar ne. Dar nesugalvojau, kaip reikia pradėti. Bet dar yra laiko.

— Labai gerai, kad pratinatės reikšti savo mintis, — tarė daktarienė. — Bet ar neatėjo tau į galvą, Petrele, kad apie kieno nors teises tegali kalbėti žmogus labjau subrendęs, daugiau patyręs ir išmintingesnis, negu jūs, toks dar žalias jaunimas, gimnazijos mokiniai? Ar nesi niekad girdėjusi to pasakymo: "Tiktai tas temoka davinėti paliepimus, kas yra išmokęs klausyti?" Lygiai galima pasakyti: tiktai tas gali kalbėti apie moterų teises ir reikalauti jų, kas gerai žino ir pildo savo pareigas. Taigi patarčiau tau, užuot rašius apie moterų teises, parašyti apie moterų pareigas.

— Kad tokią temą man paskyrė . . . Negaliu mainyti . . .

— Kodėl negali mainyti? Tu jiems paaiškink, dėl ko pakeitei, ir jie su tavim turės sutikti. Pagalvok vis dėl to apie tai, Petrele. Pamąstyk, ar dabar ne per daug visi kalba apie savo teises, o niekas ne žodžio apie pareigas, —— pridūrė daktarienė atsisveikindama.

O gal daktarienė tiesą sako, mąstė Petrė, eidama namo. Juk ji tokia mokyta, gera, maloni. Tačiau ta draugė ateitininkė kalbėjo visai ką kita. "Per tiek amžių, — šaukė ji savo energingu balsu, — mes, moters, teturėjome vien pareigas, pareigas, pareigas, — be galo, be krašto, kaip tie vergai. Ne, gana jau to. Duokite mums pirma teises, tai paskui kalbėsime ir apie pareigas".

"Kažin, kieno čia tiesa?" — galvojo Petrė. Bet neilgai. Bematant pono Linksniuotės simbolinga atvirutė su gražiomis eilėmis išnėrė iš jos sąmonės gelmių ir nugramzdino į pat dugną visas moterų teises ir pareigas, ir referatą. Petrė ėmė kartoti tas eilutes tyliai, paskui balsu, pagaliau ėmė dainuoti įvairiomis gaidomis.

Ar yra pasauly kas nors toks galingas,
Kad širdį priversti galėtų,
Kai ji tvinsta jausmu . . .

Prisidainavusi ėmė galvoti, ką ji atrašysianti. Būtinai reiktų taip pat eilėmis. Bet kaip čia sudėti gražias? Juk bet kokių ponui Linksniuotei siųsti negalima. Bemąstant jos akys puolė ant augančio šalia kelio berželio — ir akimirksniu ji pasijuto įkvapo pagauta ir ėmė deklamuoti:

Tamsta esi gražus, lyg tas jaunas berželis,
Tamstos plaukai garbanoti, lyg to berželio šakelės.

Daugiau nebegalėjo komponuoti, nes jau priėjo namus. Linksma įbėgo į vidų, bet tuojau jos džiaugsmas bent kiek apsiniaukė. Mat, namie rado svečių — dėdę ir tetą, kurios nemėgo, nes ji buvo labai senoviškų pažiūrų ir nemaž negerbė mokslo.

Samavoras jau ūžė, stalas jau buvo pristatytas visokių valgių, ir tuojau visi susėdo gerti arbatos. Rimutienė, pažiūrėjusi į dukterį, tarė:

— Dabar suvis kitaip atruoda Petrelė. Par kiauras dijneles pri kningų ir pri kningu. Net išblyska mizerija. Vos beišvariau prasivedinti. Ir kaip ta galvelė beišneš tuokį muokslą!

— Ne jau, anuoks čia ir darbas! — tarė teta. — Kad reiktų kiaurą dijną būti unt kuojoms, tat ruods būtų darbs. Munij tap ruodos, kad tas muokslas tik svieta apgaudinėjims, daugiau nieka.

— Netauzyk niekų, motina, — atsiliepė dėdė. — Pati nemuokusis, tai nieka ir nenumana. Koks čia apgaudinėjims? Ar tamsus žmogus gal tų padaryti, kų padara mokyts?

— Juk jau mūsų Petrelė ir priklodus raša, — pasigyrė Rimutienė.

— Ne jau, musien tas svieta gals nebetuoli, kad mergės praded dirbti kuniga darbą! — sušuko pasipiktinusi teta. — Bene Vištakių bažnyčioj sakysi tų sava priklodą?

— Kam bažnyčioj? — tarė paraudusi Petrė. — Tai visai ne "priklodas", kaip jūs sakote, bet referatas apie moterų teises.

— Kuokių teisių dar benor tos motriškos? — pasakė Rimutis. — Juk jau ir balsuoti gal, ir tarnystes visokias gaun. Veiziek, kur pačto visumet liuob siedieti vyryškis, dabar jau besiedinti merguitis.

— Šį tą jau išsikovojo, — atsakė Petrė, — bet dar nėra lygybės. Viena panelė, atvažiavusi pas mus iš Kauno, labai mokyta, visą gimnaziją išėjusi, sakė, kad tai labai neteisinga, kad moterų nepriima į kunigus, ir kad reiktų būtinai iškovoti tą teisę.

Vyrai ėmė juoktis, o teta iš to pasipiktinimo negalėjo nieko ištarti. Tik valandėlę palūkėjus, tarė Rimutienei:

— Brolienel, ar aš nesakiau: neleisk merguities į tą gimnaziją, neleisk! Neklausei — ir dabar dukrelė jau ir benuorinti kunigieliu būti. Ar nemata, kad čia piktosios dvasios darbs?

Rimutis juokdamasis sakė:

— Kad ir buobos ir bus kunigas, aš jau pri anų spavednės neisiu, kap sau nuori, Petrele. Juk bematant išplepės visus griekus.

O dėdė labai rimtai tarė:

— Lai aš nemokyts, lai aš nebuvęs gimnazijo, bet šventąjį raštą esu skaitęs ir žinau aiškia, kad Viešpats Jiezus savo apaštalus paskyri kunigàs, vou tarp anų nebuva nie vijnos motriškos. Tat kap bažnyče gal tų daryti, kų Viešpats Jiezus niera lijpęs?

— Ką čia su tamstoms ginčysies, kad nesate buvę gimnazijoje, — tarė Petrė, nebežinodama ką atsakyti ir, atsikėlusi nuo stalo, nuėjo į alkieriuką.

Kai, prisilošę kikso ir pavalgę vakarienę, visi nuėjo gulti, Rimutienė ilgai negalėjo užmigti. Vis jai sukinėjos po galvą moters kunigai. Sutiko su teta, kad čia ne kas kita, tik piktosios dvasios gundinimas, nes Viešpats Jėzus taip nebuvo surėdęs. Tačiau niekaip negalėjo išvaryti iš galvos minties, kaip būtų gera, kad popiežius leistų mergeles į kunigus. Dabar, neturėdama sūnaus, ji niekados nesulauks savo kunigėlio, o jei leistų, tai gal Petrelė. Tai būtų laimė! . . . Ką besakyti, kiek Dievo malonių eina ant visos giminės, ką besakyti, kokia garbė kunigėlio motinai . . . Bet be to dar, kai Petrelė liktų prabaščėliu, ji turėtų kur paviešėti, o kuomet nors gal Petrė ją ir nukaršintų . . . Tik reikia pamąstyti, kas tai yra mirti klebonijoje . . . Čia pat kunigėlis, čia pat Dievulis . . .

Ir taip verpė Rimutienė svajonių siūlą. Pagaliau susigrizbusi persižegnojo, kad piktoji dvasia nuo jos atstotų, ir užmigo.

Tuo tarpu Petrė sėdėjo alkieriuke, vis dar nesirengdama gulti. Niekas čia jos netrukdė. Alkieriukas buvo jos vienos nuosavybė; net ir jai nesant namie, niekas čia negulėjo ir niekas nejudino nė mažiausio jos padėto daiktelio . . . Tai buvo gražiausias visu namų kambarėlis, ir sudėti jame buvo gražiausi daiktai. Ant langų kabojo balti uždangalai, ant išsegtų popieriais sienų margavo aibė atviručių, pasienyje stovėjo komoda ir kanapa, o ant staliuko gramofonas. Pirma gulėdavo čia motina, bet Petrei pradėjus eiti į gimnaziją ir parvažiavus pirmą kartą Kalėdom, motina išsidangeno kitur, pavesdama alkieriuką savo mokytai dukrelei.

Kai Petrė, užgauta ir supykusi, pašokus nuo stalo, atėjo į tą savo kambarį, referatas ėmė lyg vanduo tekėti iš jos galvos, ir plunksna tik beginėjo, vos tespėdama sugaudyti žodžius. Taip vienu gaistu per valandą prirašė visą didelį puslapį. Dabar, visiems sugulus, skaitė, ką parašiusi, ir matė viską esant labai gerai. Pradžia buvo tokia:

"Pas mus, Lietuvoje, tik teorijoje moters turi lygias teises su vyrais, bet praktikoje yra taip, kaip pirm šimto metų. Žmonės, būdami neapsakomai tamsūs, niekina moterį, visur išjuokia . . . Pačios moters laiko save daug žemesniais padarais už vyrus . . ."

Toliau rašė taip: "Kame pas mus lygybė ar teisybė? Kame kokia nors moteris augštoje vietoje? Kas Lietuvos prezidentas? Vyras. Kas ministeriai? Vyrai. Kas viceministeriai ir visoki direktoriai? Vyrai. Kas vyskupas ir kunigai? Vis vyrai ir vyrai. Viską jie laiko paglemžę, nepileisdami niekur moterų . . ." Reiks tik pasistengti perskaityti tokiu energingu, graudžiu balsu, kaip ta Kauno kalbėtoja — ir įspūdžio bus.

Naudodamos įkvapu, Petrė norėjo dar rašyti, bet minčių srovė ėmė jau lėčiau tekėti. Po plunksnos ėmė lįsti vis daugiau žemaitiškų žodžių, pagaliau kažkaip lyg aptemo galva, ir Petrė pasijuto snaudžianti. Tad, ilgiau nebevargdama, atsigulė į lovą ir akimirksniu susilygino teisėmis su tėvu ir dėde, kurie jau knarkė už sienos.

Užmigo Petrė ir sapnuoja sapną.

Jau ji labai mokyta, išėjusi visą gimnaziją ir net universitetą. Ir štai išrinko ją Lietuvos Respublikos prezidentu. Ir ji yra ne toks mizerija, pastumdėlis prezidentas, kaip kad buvo pirma Lietuvoje, bet turi daug galios. Tuojau ji atstatė visus vyrus ministerius ir į jų vietas pastatė moteris. Tik vieną ministerių pirmininko portfelį atidavė vyrui, bet tik dėl to, kad tas vyras vadinasi ponas Matas Linksniuotė, žinomas savo poeto talentu ir dideliu palankumu moterims. Iškalbingoji Kauno ateitininkė liko seimo pirmininke. Petrė buvo ketinusi augščiausias vietas padalyti pusiau vyrams ir moterims, kad nors kartą įvyktų ta taip moterų trokštamoji teisybė. Bet moterų delegacija, anosios Kauno ateitininkės vedama, atėjusi pas ją, ėmė aiškinti, kad kadangi vyrai per tiek amžių vieni patys laikė viską paglemžę, tai dabar tą patį turinčios padaryti moters — tuomet kaip tik ir būsią viskas išlyginta ir teisinga. Dėl to jos prašo visai pašalinti vyrus nuo valdžios.

Petrė taip ir padarė, ir vyrai liko degraduoti į žemiausių valdininkėlių vietas, kaip pirma moters. Ir viskas sekasi puikių puikiausiai. Lietuvoje viešpatauja tvarka; girtuoklystė dingo, moterų persekiojimas; apie kyšius nė kalbos nėra, nes vyrai nedrįsta jų imti, nuožmiai moterų vaidomi, o moters, žinoma, to nedaro. Ponas Linksniuotė rašo prezidento garbei vis ilgesnes ir jausmingesnes eiles; svetimų šalių atstovybės, pagautos prezidento grožio, yra minkštos kaip vaškas.

Ir štai vieną dieną ateina pas Petrę ponas ministerių pirmininkas ir, paskaitęs jausmingas eiles, kuriose žmogaus gyvenimą jis prilygino prie siūlo, klausia, ar ji sutiksianti savo gyvenimo siūlelį susukti su jojo. Ji paraudusi atsako sutiksianti — ir jaučia, kad dabar nieko netrūksta jos laimei.

Tik ūmai atsidaro durys ir į saloną griūva didelis moterų būrys: visi ministeriai ir viceministeriai, o jų pryšakyje seimo pirmininkė. Paraudus iš pykčio, savo galingu balsu ji šaukia:

— A, tai taip, ponia Lietuvos Respublikos prezidente! Nebijok, mes viską žinom! (Petrė niekaip nesuima, kokiu būdu jos žino, kas ką tik tarp keturių sienų atsitiko). Palauk, palauk, čia demokratinė respublika, ne karalystė! Pagal mūsų nutarimą, prezidentui nevalia tekėti už ministerių pirmininko, nes tai yra vietos, kurios turi būti visai skyrium nuo viena antros. Be to, mūsų nutarta, kad prezidentei visai nevalia tekėti. Tas vyras bus nei šis, nei tas, tik painiosis be reikalo ir tuojau norės kaišioti savo nosį į valdymą. Taigi, kad užsimanei tekėti, ir dar už ministerių pirmininko, metame tave šalin nuo prezidento sosto. Kraukis savo daiktus ir kuo greičiausiai ištuštink prezidento rūmus. O tamsta, pilieti Linksniuote, nuo šios valandos irgi nebeturi savo augštosios vietos, ir taip jau neteisėtai gautos, kurioje buvai lyg dilgė, užaugusi rožių lovelėje. Esi degraduotas ir paskirtas atgal į Vištakių gimnaziją mokyti lietuvių kalbos ir kitų dalykų. O pilietė Rimutaitė netenka visų mūsų iškovotų moters teisių, negauna jokios vietos ir turi tenkintis tuo, kad bus pono Linksniuotės žmona, ir daugiau nieko.

Ak, kokia gėda Petrei. Kaip gaila nustotos prezidento vietos, gražių rūmų, viso ko! Bet, nežiūrint visų tų nelaimių, jos širdis dainuoja.

— Ponas Linksniuotė mane myli ir bus mano!

Bet štai ponas Linksniuotė artinasi prie seimo pirmininkės ir, žemai nusilenkęs, sako:

— Atsiprašau gerbiamąsias pilietes. Dar mudviejų nieko galutinai nenutarta. Jei apsivedęs aš lieku degraduotas, tai aš nuo savo sumanymo atsisakau.

Petrė pajuto, kad skudrus peilis įsmigo jai į pat širdį ir . . . nubudo.

Kas čia? Nei gražaus salono, nei iniršusių piliečių, nei pono Linksniuotės. Ji guli savo alkieriuke . . . Kaip gera, kad tai būta vien sapno.

Ji apsivertė ant antro šono ir, rodos, nemiega. Ir mato įeinant į kambarį, lyg pro langą priešais jos lovą, kažkokią gražią žmogystą su ilgais, baltais rūbais ir dideliais sparnais. A-a, tai, tur būt, angelas! Jo akys labai panašios į ponios daktarienės akis, ir jis toks spindus, kad nušvietė visą alkieriuką. Nuėjęs tiesiai prie jos stalelio, angelas su dideliu auksiniu pieštuku perbraukė kryžiškai jos referatą ir ant viršaus parašė: "Apie moterų pareigas".

Atsisėdusi lovoje, Petrė gerai mato tą parašą, nes angelas šviečia kaip šviesiausia lempa, o raidės žiba lyg auksas. Tai padaręs, angelas pranyko. Alkieriuke vėl rados tamsu, tik kryžius ant referato ir parašas žiba toje tamsoje, lyg fosforu nubrėžti.

Nubudusi rytą, Petrė taip ryškiai atsiminė savo sapną, kad tuojau, iššokusi iš lovos, nubėgo prie stalo žiūrėti referato. Bet referatas buvo nepaliestas savo vietoje toks, kokį ji vakar paliko. Užtai Petrės atmintyje angelo parašytieji žodžiai taip spindėjo, kad jų šviesa siekė net jos širdį. Ir Petrė ėmė mąstyti apie moterų pareigas.

* * *

Prieš 96 metus, Žemaitijoje, gimė rašytoja Marija Pečkauskaitė — Šatrijos Ragana (1877-1933). "Moterų Teisės" pirmą kartą buvo išspausdinta "Naujoje Vaidilutėje", 1922 m. ("Raštuose", VI, 1928; "Raštuose", I, 1969).

DANUTĖ MICKUTĖ-MITKIENĖ

* *
*

Kur išplaukęs kreipei
Savo luoto būres,
Savo žygių kelionėj pirmoj —
Nežinojai, kad kas,
Gal akis pražiūrės
Nesulaukiant kalnų dykumoj?

Nežinojai, nejau,
Kad granito uoloj
Aš sekiau tavo pėdų žymes,
Ir girdėjau, kaip tu
Vakarinėj tyloj
Dainavai, ko taip ilgimės mes . . .

Nesubėgo takai,
Bet džiaugiaus, kaip vaikai,
Susilaukę naujos dovanos,
Kad artojų minioms
Tu taip savas likai
Savo nuostabiu grožiu dainos.

BIRUTĖ VYTIENĖ

PUŠIS

Pajūryje stovėjo
vieniša pušis.
Visad tokia rami
ir tamsi, kaip naktis.

Kamienas suaižėjęs
nuo laiko ir audrų,
iš ilgesio pravirkdavo
ji gintarais sakų — —

Galbūt ir Tu krūtinėj
pušies širdį jauti,
kai gintaro karoliais
sau kaklą dabini?

EMILIJA VYDIENĖ

MIŠKO DAINA

Medžiai paburkę ir paraudę
Šakas ištiesę bėga saulėn,
Kad saulės spinduliai žiedus iškeltų,
Kad vėjo bangos kvapus išnešiotų;
Kvapų sukviesti svečiai susirinktų
Ir meilės puota upėmis ištvintų . . .
Miškas skambėtų pavasario daina.

Vaisiais pasunkę ir pavargę
Brandžios šakos svyra žemėn,
Kad medžiai vėl iš naujo dygtų,
Žaliuotų,
Žydėtų
ir mirtų . . .
Miškas skambėtų rudenio daina.

GIMTOJI KALBA

Brangi kalba gimtoji,
mieliausia iš visų,
Tave širdy nešioju —
myliu ir gerbiu!

Tave man dovanojo
žiedai gimtų laukų,
paukšteliai įčiulbėjo
aidais žalių miškų.

Kiekvienas Tavo žodis,
lyg spindulys nušvinta,
pripildo tyru džiaugsmu
klajūno labirintą.

DRABUŽIŲ IR

PAPUOŠALŲ REIKŠMĖ

P. GAUČYS

HANS HOLBEIN

LADY ELISABETH VAUX 16 AMŽ.

Drabužis, kaip ir maistas, yra pirmo reikalingumo dalykas. Mes išgyvename tą patį neteisybės jausmą, matydami žmogų neturintį ko valgyti, kaip ir kitą, neturintį kuo apsidengti. Ir vistik, esminis skirtumas juos skirta. Valgymas, rašo žinomas ispanų mokslininkas Gregorio Maranon, yra vergija, kuriai užgimdami esame pajungti, kuri mus sulygina su kitom gyvom žemės būtybėm, tuo tarpu apranga, priešingai, yra dirbtinės kūrybos veiksmas. Žmogus, savo gyvenimo aušroje, ilgai vaikščiojo nuogas. Pagal įsigalėjusią teoriją, žmogus patapdamas kūrinijos valdovu, dėl savo dominavimo instinkto, veržėsi į šaltas sritis, kur jam reikėjo prisidengti sumedžiotų žvėrių kailiais, tai buvo dabartinių drabužių pradmenys.

Bet dr. Maranon pažymi, kad daug anksčiau prieš savo išemigravimą į sritis, reikalaujančias drabužių nešiojimo, primityvus žmogus pradėjo dengtis drabužių ir papuošalų pradmenimis ne dėl saugojimosi nuo aplinkos, o norėdamas "nustatyti hierarchiją ir pabrėžti lyčių skirtumą". Proistorė nūdien turi daug duomenų atstatyti praeičiai, tačiau drabužiai, kaip nykstanti medžiaga, neišliko. Iš primityvių civilizacijų laikų mes žinome titnagą, metalą, terakotą, bet nieko daugiau; jokių medinių įrankių, skaidulių, lapų ir gyvulinių medžiagų, išskyrus kaulus, neišliko. Neskaitant kaikurių papuošalų, padarytų iš atsparių medžiagų, seniausias žinias apie žmonių drabužius turime iš Europos olose rastų piešinių. Nors jie yra liudininkai jau pažengusios civilizacijos, jie turi neįkainojamą vertę.

Bet labiau nesigilinant į proistorę, rašo dr. Maranon, pravartu atidžiai pasekti dabartinį mūsų gyvenimą. Ne vienas mokslininkas kelia klausimą kodėl kasdieną mes apsirengiame tam tikru būdu, o ne kitaip? Jei iš ryto apsirengdami, save paklaustume kodėl apsivelkame tuos visus drabužius prieš išeidami į gatvę, mum bus lengva atsakyti, kad tai yra susiję, nepaisant mūsų lyties, mūsų amžiaus ir mūsų padėties, su trimis priežastimis: būtinumu, hierarchija ir lytimi, niekad ne su viena kuria.

Tuo būdu, apsirengti, iš dalies reiškia paklusti būtinybei apsisaugoti nuo aplinkos. Štai kodėl pasirenkame storus drabužius kai šalta, lengvus — kai karšta. Bet nesirengiame tais pačiais drabužiais, nepaisant koks būtų oras, jei esame paprasti piliečiai ar esame įstaigos viršininkai, ministerijos durininkai, generolai, kunigai ar princai. Taip pat, jei eisime dirbti kasdieninį darbą ar dalyvausime kokiose iškilmėse. Vadinasi, prie apsisaugojimo nuo aplinkos, prisideda hierarchinis elementas. Šį jausmą geriausia įrodo karinė uniforma, kuri kiekvienam laipsniui turi skirtingą ženklą, kurį lengva atskirti. Hierarchija, sukūrusi drabužį, sako dr. Maranon, yra žmogiško instinkto išraiška, noras įsakinėti, kurio joks žmogus neišvengia. Mes, kurie išgyvenome revoliucijas, galėjome stebėti, kaip jų pradžioje buvo naikinamos hierarchijos, simbolizuojančios drabužių skirtumus. Vadinami buržujai buvo verčiami atsisakyti kaklaryšių ir skrybėlių. Tačiau netrukus vėl iškildavo hierarchinė fazė. Revoliucionieriai turi tą patį polinkį kaip ir vaikai ar primityvūs žmonės. Tik kai pasiekiamas rafinuotos kultūros laipsnis, stengiamasi išsiskirti ne išoriniais ženklais, bet savo paties asmenybe, nenaudojant išskiriančių ženklų.

Tad apsirengimą įtakoja trys instinktai: savisaugos, hierarchijos ir lytinis. Dabar belieka patirti, kuris jų yra svarbiausias. Iš pažiūros atrodo, kad pradžioje drabužis buvo būtina apsauga nuo išorės, ypatingai nuo šalčio. Taip galvojo dauguma tyrinėtojų. Yra aišku, pažymi dr. Maranon, kad vyrui ir moteriai drabužis tarnauja kaip apsauga nuo blogo oro. Kai šalta, žmogus apsirengia kuo turėdamas po ranka. Hierarchija ir lytinis skirtumas dingsta spaudžiančio būtinumo akivaizdoje. Tačiau primityvūs žmonės nebuvo tokie jautrūs kaip mes, civilizuotieji, oro žiaurumams. Daugelyje kraštų, kur žiemos labai šaltos, gyventojai vilki tuos pačius drabužius, ką ir vasarą. Labai senais laikais žmonės turėjo beveik gyvuliams lygią ištvermę.

Uždaras gyvenimas ir švara, po truputį, generacijų eigoje, iš žmogaus kūno atėmę jo natūralią apsaugą. Visa rodo, kad reikalas drabužių apsisaugojimui nuo šalčio atsirado tik po ilgos žmonijos raidos. Ir daugiau nei tikra, kad drabužis ir papuošalas atsirado daug anksčiau, kartu su chierarchine ir lytine jo reikšme. Besiremiant šia hipoteze, nurodomas faktas, kad drabužis atsirado labai anksti taip pat ir tautose, begyvenančiose atogrąžose, jos jį vilki ne besisaugodamos nuo klimato, bet iš drovumo.

Jei drabužis atsirado ne iš būtinumo, tai kuris iš dviejų kitų motyvų — hierarchinio ar lytinio — buvo pirmas ir svarbiausias? Dabarties mokslas negali atsakyti į šį klausimą. Iš pat pradžios abu tie motyvai susilieja. Iš tikrųjų, kaip reikia suprasti lyties įtaką dra-

bužiams? Dvejopai — iš noro išsiskirti ir dėl drovumo. Dr. Maranono įsitikinimu, iš pradžių drabužis buvo priemonė pabrėžti lytiniam skirtumui. Nereikia užmiršti, kad visas lytinis gyvenimas susiveda į dviejų lyčių trauką. Vyras ir moteris jaučia patraukimą vienas prie kito, o ne tos pačios lyties atstovui. Tačiau nepaisant žmogaus asmens didelio įvairumo ir turtingumo, to neužtenka sudėtingam traukos mechanizmui patenkinti. Reikia dirbtinai pabrėžti, kaiką pridėti: drabužį ir papuošalą.

Jei pastudijuosime, rašo dr. Maranon, olų žmonių siluetus, tų pirmųjų drabužių pradmenų lytinė reikšmė yra aiški, nes vien tik moteris juos nešioja, niekad vyras. Ir tai rodo, kad drabužis nebuvo apsauga nuo nepalankaus oro, kurį kentė abi lytys. Mum gi, suaugusiems ir civilizuotiems, drabužių skirtumo vertė metasi į akis. Ne tik tarp vyro ir moters, bet ypatingai tarp moters ir moters. Daugelis moterų didžiuojasi savo sekme netiek dėl savo fizinės išvaizdos, kiek dėl drabužių. Vadinasi, drabužis ir papuošalas, turi gilią atskiriančią reikšmę. Lytinė moteriško drabužio reikšmė yra daug didesnė, ir tai išaiškinama faktu, kad moters natūralaus skirtingumo elementai nėra tokie įvairūs, kaip vyro. Pas moterį, su mažom išimtim, skirtingumas susiveda į grynai fizinį pobūdį ir grakštumą. Todėl moterim reikia sustiprinti savo individualybę, t. y., traukos jėgą, išorinėm priemonėm. Štai kodėl drabužinis elegantiškumas vyrams tėra antraeilis dalykas, o moterims jis yra pagrindinis.

Šalia to, nepaisant atskiriančio vaidmens, drabužis turi dar kitą labai svarbią reikšmę: drovumą. Nėra jokios abejonės, pažymi dr. Maranon, kad viena dalis vyriškų ar moteriškų drabužių turi tikslą pridengti tas kūno sritis, kurios siejasi su meilės praktika. Paprotys iš drovumo pridengti tas vietas yra toks senas ir toks visuotinis, kad mokslininkai jį laiko turint biologinę šaknį. Žmogaus istorijoje nuo jo atsiradimo, drabužis turėjo pirmą apmatą — lapą ar trumpą prijuostę. Palengva nuo to centro drabužis apėmė ir kitas kūno dalis, ligi pagaliau jį visiškai apdengė. Kai oras ar kokia drąsi mada verčia trumpinti drabužį, šis sutrumpinimas visad sustoja, nepaisant jo drąsumo, prie neliečiamos drovumo zonos.

Iš kur toks užsispyrimas iš drovumo prisidengti? Daugelis sociologų duoda tokį paaiškinimą: drovumas yra kilęs iš drabužių, o ne drabužis iš drovumo. Jis esąs gimęs iš noro išlaikyti nepaliestą, per paslapties žavumą, lyčių traukos jėgą. Šį aiškinimą jau randame senovės raštuose. Tacitas rašo apie veidmainiškumą su kuriuo imperatorienė Poppėja, visad nuoga, pasirodydavo miniai apsidengusi švdais, ne iš drovumo, ji jo neturėjo, bet kad tuo būdu sužadintų susižavėjimą jos kūno grožiu. Toji biologinė reikšmė, pažymi dr. Maranon, kartu su dorovės autoritetu, išaiškina drovumo amžinumą. Jo nesugeba sunaikinti nei kvaila nudistų propaganda, nei sporto bei estetikos veiksniai — tokie svarbūs šių dienų dvasiai, kuri irgi linksta nuogumą išaugštinti ir persūdyti.

Šalia šių drabužio lytiškų pagrindų, yra dar hierarchinis jos pagrindas. Hierarchija, pažymi dr. Maranon, yra laimėjimo simbolis, ypatingas vyro tikslas. Štai kodėl žmonijos istorijoje kartu pasirodo plunksnos, puošiančios vyro galvą — jo socialinio laipsnio simbolis — ir prijuostė, suausta iš lapų — motiniškumo simbolis.

Plunksna ir prijuostė sudaro pirmąjį drabužio apmatą. Jų lytinė paskirtis aiški. Kad vėliau drabužis tarnavo žmogui apsidengti ir apsisaugoti, tai netiesioginė pasėka. Reikšminga, kad žmogus yra vienintelė būtybė, sugebanti dirbtiniu būdu padidinti savo lytinį patrauklumą. Yra rasių, kur moters grožis pradeda vysti jai vos sulaukus 25 metų. Tuo būdu moteris turi dirbtinom priemonėm taisyti tą estetinę žalą. Nėra abejonės, kad drabušis ir papuošalai vaidina lytinių charakterių papildomą vaidmenį — jų trauką patobulindami ir egzaltuodami. Tai įrodo faktas, kad kaikurie lytiški skirtumai gali įtakoti natūralinių charakterių susidarymą. Manoma, kad pačioje pradžioje vyrų plaukai buvę lygiai ilgi kaip ir moterų. Tačiau vėliau jie turėjo juos kirpti, nes jie kliudė dirbti primityvaus gyvenimo sunkius darbus. Medžiotojui tankioje girioje ar vėjo plakamose stepėse, ilgi plaukai kliudė ir sudarė pavojų kovoje su kitais. Vyrai įprato juos kirptis, o moterys iš ilgų plaukų padarė išskiriamąjį papuošalą.

Plaukai, rašo dr. Maranon, gali būti laikomi kelio viduriu tarp lyčių charakterių, naturaliu ir dirbtiniu. Jų lytinė reikšmė milžiniška. Norint tai suprasti, užtenka prisiminti kokį pagrindinį vaidmenį jie visad vaidino madose, ypatingai moteriškose. Seniausi moters atvaizdai, išlikę olose, rodo jų labai sudėtingas šukuosenas, panašias į XVII ir XVIII šmt. damų; tai aiškiai rodo, kad mūsų pirmųjų amžių protėviai nepasišvęsdavo vien sunkiem darbam, nesuderinamiem su tokiom sudėtingom šukuosenom.

Tikras dalykas, kad tas lytiškas pobūdis pereina per daugybę mados sukeltų pakitimų. Kai vienas išsiskyrimo pobūdis išsemia savo galią, jis pasikeičia, ar tikriau, mada jį pakeičia, atnaujindama jo traukos jėgą. Moteris, ilgai gyvenusi mūsų tarpe, vieną gražią dieną mum pasirodo skirtinga ir vėl maloni, nes ji nu-

BRETONIJOS (QUIMPER) TAUTINIAI RŪBAI

sikirpo plaukus, ar juos išsiaugino, ar kitaip apsirengė. Tačiau susidaro įspūdis, kad moters plaukai mūsų laikais mažiau reiškia meilės dinamikoje, nei ankstesniais amžiais. To nepaisant, mes negalime įsivaizduoti nuplikusios moters. Bendrai, tautų galybės laikais vyrai nešiodavo trumpus plaukus. Kovingo vyro galva buvo trumpaplaukė. Tokie buvo ispanai Karolio V laikais. Ir nūdien, viena karingiausių Europos tautų — vokiečiai išsiskiria milžiniška trumpaplaukių vyrų dauguma.

Skrybėlių ir perukų nešiojimas turi ryšį su lytine plaukų reikšme. Skrybėlė, rašo dr. Maranon, be abejo, turi hierarchinę pradžią, vadinasi, vyrišką. Iš hierarchinės kilmės išsivystė visas skrybėlės nešiojimo ceremonialas. Nukelti skrybėlę, reiškė pagerbti. Būti su skrybėle karaliaus akivaizdoje, reiškė augščiausią išskyrimą, kokio vyras galėjo siekti Ispanijos ir Anglijos tradiciniuose karališkuose dvaruose. Moteriai skrybėlė turi daug mažesnę hierarchinę reikšmę nei vyrui, tačiau labiau susietą su lytine.

Plaukai dėl jų augštos lytinės reikšmės, griežto moralumo laikais, dažnai buvo laikomi nuodėmės simboliu. Moralistai reikalaudavo griežtų bausmių už perukų nešiojimą, kurie tada buvo madoje, nes jie buvo laikomi tikru nuodėmės ženklu. Štai kodėl, moterims įstojant į vienuolyną, jų ilgų plaukų auka simbolizavo atsisakymą nuo pasaulio.

Ginčijamasi ir dėl apavo kilmės. Bendras aiškinimas, kad apavas apsaugo kojas nuo šalčio ir žemės šiurkštumų, o taip pat ir nuo nuodingų gyvių įkandimo, pažymi dr. Maranon, yra neįtikinąs, nes primityvus žmogus turėjo natūraliai apsaugotas kojas, daug geriau ir patogiau už dabartinius mūsų batus. Laikui bėgant, kojos prarado savo fiziologinę reikšmę pagal tai kaip didėjo pažanga, žmonėm pradėjus sėsliau gyventi ir atsiradus dirbtinom judėjimo priemonėm, įgalinančiom ilgiau ilsėtis. Koja pasidarė jautrus organas, žmogui prireikė apavo. Kaip ir kitos drabužių dalys, apavas, neskaitant būtinumo, turi hierarchinę ir lytinę reikšmę. Hierarchinę apavo reikšmę matome senovės karalių rituale ir kaikuriose dabartinėse Rytų šalyse.

RENESANSO RŪBAI 15 AMŽ.

Apavas ir koja taip pat turi ir lytinę reikšmę. Vyrui koja yra aktyvumo organas ir socialinio lygio ženklas. Moteriai ji yra labiau grožio elementas. Pagal moteriško grožio kanonus, koja turi būti maža.

Baigiamoje savo studijos dalyje, dr. Maranon pažymi, kad drabužis nėra, kaip galėtų atrodyti, paprastas dalykas. Drabužis žmogui daug daugiau reiškia, negu mes įsivaizduojame. Reikia mėgti drabužį ir priešintis nudizmo madai, todėl, kad nudizmas yra mirtinas priešas brangios žmogui dorovės bei intymumo, kurio reikalauja drovumas. Žinomas šventas įsakymas: "Tu aprengsi tuos, kurie nuogi", turi gilią reikšmę. Nuogus aprengti, tarp kit ko, reiškia jiems duoti socialinio orumo iliuziją. Galiausiai aprengti nuogą, reiškia žmogų aprengti šventišku meilės drabužiu, patvirtinti jo veiksmingumą ir pripažinti taurų titulą.

JANINA NARŪNĖ

LIETUVIŠKŲ LAUKŲ DAINIUI

(A. a. Poetui Jonui Aisčiui)

Išėjai . . .
Niekados nesugrįši . . .
Šį pavasarį žalią
su Žeme jau nutraukęs
paskutinįjį ryšį . . .

Atradai . . .
Šviesų Kelią Anapus . . .
Ir nutilęs jau amžiams,
Tu guli tavame
"Kristaliniam Karste" . . .

Palikai . . .
"Apsiverkusį vakarą pilką",
nusilenkusią tau
"ramunėlę ir smilgą" . . .

Palikai . . .
Palikimą brangesnį už auksą —
širdimi parašytas dainas! . . .
Ir švelniausiais aidais jos ataustos
vis skambės mums per dienų dienas . . .

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE

D. PETRUTYTĖ

VAIKO VALGYDINIMAS (13)

(Tęsinys)

Apetito stoka. 4) Dažniausiai stoka apetito pasireiškia pas tuos vaikus, kurie užkandžiauja tarp pagrindinių valgių. Pvz., normaliai valgus vaikas, karts nuo karto atėjus laikui valgyti, išsisukinėja, sakydamas, kad jis visai dar neišalkęs. Jei vaikas savo namuose tikrai negauna jokių užkandžių tarp pagrindinių valgių, o vis pasitaiko, kad jis laiku nenori valgyti, tai užuot pradėjus aimanuoti, (dar vaikui girdint) užuot beatodairiškai vertus vaiką valgyti, geriau apsidairykime aplink. Gal būt geraširdė kaimynė pavaišina pyragaičiais, šokoladu, saldainiais, ledais ar sumuštine? Ir nenuostabu, jei po tokių vaišių, nors ir neprivalgoma, bet nustojama apetito. Šiuo atveju būtinai reikia pasikalbėti su gerąja kaimyne, ramiai su ja išsiaiškinti nelaiku valgymo žalą ir paprašyti jos malonaus bendradarbiavimo. Jeigu ji vistiek pasiliktų prie savo nehigieniškų valgymo įpročių, tai dėlto nereikėtų su ja susipykti. Šiame krašte labai stipriai yra prigijęs įprotis nuolat ką nors valginėti (nibble). Neprošalį būtų, šiuo klausimu, nuoširdžiai pasikalbėti su savuoju vaiku ir, jam suprantamu būdu, paaiškinti kodėl nereikėtų valgyti svetur ir kaip mandagiai nuo to atsisakyti. Kartais tai pagelbsti. Esu mačiusi jaunų vaikų, kurie ryžtingai atsisakė nuo jiems pasiūlytų skanėstų, sakydami: "Ačiū, nenoriu. Mama sako, kad tai man nesveika" arba "aš jau valgiau" arba "man mama duos, kai grįšiu namon".

5) Yra motinų, kurios nuolat kalba apie nepakankamą vaiko apetitą, apie jo išblyškusį veidelį, pamėlusius paakius, bekraujes lūpytes ir t.t. Tokios motinos, nekreipdamos dėmesio į vaiko fizinę sudėtį bei jo dvasinį stovį duoda vaikui tokį daviniį, kurį ir suaugusiam gal būtų nelengva sudoroti. O kai šis nepajėgia visko "sukirsti", tai ir prasideda aimanavimas, surizgęs su priekaištavimu, bauginimu ir pažadais, k.a.: "Ai tas mano vaikas nieko nevalgo. Reikės eiti pas gydytoją, kad įšvirkštų vaistų. Atsimeni, su ta didele adata, kur tau taip skaudėjo". Arba kita vėl porina, sakydama: "Vilgyk vaikeli, jei nevalgysi numirsi ir aš su tėčiu labai verksime"... O kita vėl bando priversti vaiką valgyti visokiausiais pažadais, kurie dažniausiai yra neištesimi.

Tokie ir panašūs skatinimai vaiką valgyti labai žalingai atsiliepia į jo asmenybės formavimąsi. Dėl tokių neapdairių kalbų išsivysto įvairūs nukrypimai. Vieni vaikai prisiverčia suvalgyti daugiau negu reikalinga, bet po to išvemia. Kiti užsispiria taip, kad visai nieko nebevalgo. Tai grynai psichologinis reškinys, kurį iššaukia ne stoka apetito, bet savimeiliškas pasitenkinimo jausmas, kad nuolat apie tave kalbėtų, nuolat tavim sielotųsi, nuolat tavimi rūpintųsi. Tokie vaikai užsispyrusiai kenčia alkį, kad tik galėtų būti dėmesio centre. Neretai toks vaikų elgesys tampa rimta problema, kurią reikia gydyti. Tik, deja, ne vien vaikas yra reikalingas medicininės ir pedagoginės pagalbos, bet ir motina.

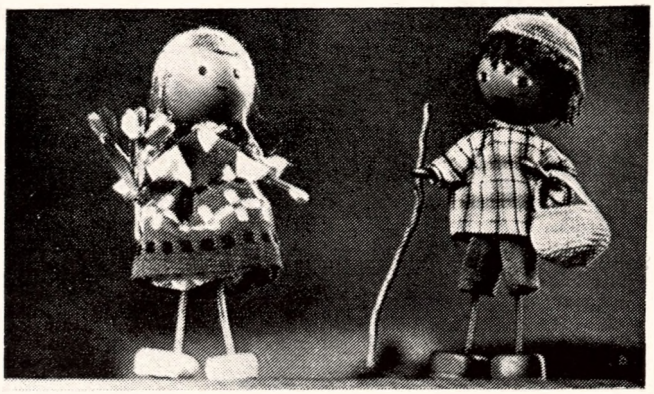

P. PALIELIENĖ LĖLĖS

Atrodo, kad ši problema galėtų būti labai lengvai sprendžiama. Juk jeigu motina, pastebėjusi, kad vaikas nevalgo, norėdamas atkreipti jos dėmesį į save, nustotų tai dariusi, tai ir pasibaigtų visi nesusipratimai. Tačiau tai nėra taip paprasta, kaip iš karto atrodo, kadangi motinos pačios nepajėgia įvykdyti arba išpildyti joms duotus patarimus.

Receptas yra paprastas: "Kada vaikas tikrai išalks, tai jis valgys. Jį reikia palikti ramybėje ir nerodyti jokio susirūpinimo kai jis nevalgys."

Gyvenimo praktika rodo, kad vaikai savo nusistatymą geriau išlaiko, (nors jis yra liguistas), negu motinos. Jos vieną kartą dar pajėgia paimti nevalgytą maistą ir nieko nepasakyti. Tačiau. kai ir antrą kartą vaikas neliečia maisto, tai jos nebeištveria neprašiusios, neraginusios valgyti.

Augščiau duotas receptas yra veiksmingas, tik reikia kantrybės ir ištvermės jį naudojant. Vaikas dar nebadaus, nors jis ir 3 ar 4 kartus nieko nepaimtų į burną.

Fiziškai sveiki vaikai, ir šitie užsispyrėliai paprastai tokie esti, gali jus bandyti net dvi savaites. Žinokite, kaip įsisenėjusi liga, taip ir įprotis negali būti pašalinamas ūmai. Todėl gydytojui patariant kantrai praktikuokite aukščiau nurodytą planą. Atėjus laikui paduokite vaikui valgyti — tik nedaug. Praėjus 15 — 20 min., be jokių kalbų ir be menkiausio susirūpinimo šešėlio, paimkite valgį atgal. Jei nesusvyruosite savo nusistatyme, tai už kelių dienų vaikas pradės valgyti.

Kaip matome vaikų nevalgymo problema yra susijusi ne tiek su vaiku, kiek su pačia motina. Daugelis motinų, kurios patenka į šią nemalonią padėtį, paprastai esti perdaug šnekios ir įkyriai susirūpinusios vaiko apetitu. Joms vis atrodo, kad jos permažai rūpinasi savo vaiko sveikata. Negana to, joms vis rodosi, kad kiti vaikai daugiau valgo ir geriau atrodo. Nors gana dažnai esti visai atvirkščiai. Tokios motinos, pačios nenujausdamos savo ydų, susikuria sau ne vieną problemą.

Motina, kuri perdėtai yra susirūpinusi savo vaiko gerove, niekuomet neatliks gerai motinos-auklėtojos pareigų. Tokia motina pirmiausia turėtų kreipti dėmesį į savo elgseną, į savo laikyseną vaiko atžvilgiu. Žodžiu, reikia *persiauklėti*. Tai pats sunkiausias dalykas, reikalaująs didelių pastangų ir ilgos praktikos. Iš tikrųjų auklėti vaiką reiškia ne ką kitą, *kaip nuolatinį auklėjimąsi*. (b. d.)

• KNYGOS

MAGDALENOS M. SLAVĖNIENĖS "NEŽINOMI KELEIVIAI"

PR. NAUJOKAITIS

Australijoje gyvenanti poetė M. Mykolaitytė-Slavėnienė aktyviai dalyvauja vietos lietuvių kultūriniame ir literatūriniame gyvenime. Jos poezijos buvo išspausdinta "Australijos Lietuvių Metraštyje" ir almanachuose "Plunksna ir Žodis", "Terra Australis". Taip pat periodinėje spaudoje buvo išspausdintas pluoštas įdomių atsiminimų apie brolį V. Mykolaitį-Putiną.

Štai dabar turime po ranka Australijoje išleistą M. Slavėnienės poezijos knygą **"Nežinomi keleiviai"**. Tai stambus eilėraščių ciklas, atskleidžiąs tremtinio nostalginę būseną, jo skausmą, išlikimo kovą su aplinka ir pačiu savimi, nusivylimus ir viltis. Autorė knygą pavadino epu, nors vidiniuose atsiskleidimuose vyrauja lyrinis elementas, o išviršinėje struktūroje yra draminių bruožų. Lyrinės nuotaikos išsakomos net 21 veikėjo vardu. Kai kurie tų veikėjų, kaip Nostalgė, Memorė, Fatalija, Desdemona, Filantropė, yra įasmeninti simboliai, kiti yra realaus gyvenimo atstovai: Mes visi, vyrai, mergaitė, motina, sūnus, pabėgėlė, sesutė lietuvė, poetė, autorė, senyva aktorė, nuobodžiautoja, fatalistas, piligrimai, čia gimusieji, Mykalos Krupavičius, jiedu. Nors vedamasis knygos bruožas yra nostalginė kančia ir svetimo, labai skirtingo egzotiško krašto širdį žeidžianti aplinkuma, tačiau veikėjų gausumas leidžia autorei išsisakyti nesikartojančiu, originaliu ir įtaigiu būdu. Nuotaikoms išsakyti poetė randa vis naujus vaizdus, gilius simbolius:

...ir vėjas, ir jūra
ošia
melodijas kitokias.

Neperžengti mums šiuos kalnus,
neperplaukti mums šias upes. —
Tolimas,
nepažįstamas kraštas
mus atsiviliojo. —

Iš savo atėjūniškų rankų
šeriame šio krašto
auksinės vilnos avinėli.

. . . . . .

Per šią svetimą žemę tiesiame kelius.
Mūs
šiltas prakaitas blizga ant
molio grumsto.
Mūsų
delnus nusėda kraujo rausvos pūslės.

Visas svetimo krašto peizažas lietuvio širdžiai yra nejaukus, sausas, bauginąs:

Plasnoja paukštis į augštą eukaliptą.
Tamsėjančioj pakalnėj nejauku.
Pilka skara uždengia žemės veidą.
Pilki šešėliai slenka
nudžiūvusiu lauku...

. . . . . .

Mūsų namai šioje šalyje
dar neprądėti...

. . . . . .

Nematoma lemties ranka
mums čia naują kelią tiesia. —
I gyvenimą ar mirtį
stato tiltą...

Paliktos tėvynės ilgesys yra be galo didelis, niekada nenutyląs:

Čia —
po šiuo svetimu dangum —
čia stoviu ir jaučiu:
po kojomis žemė ne ta,
ant kurios atsiklaupti galėčiau.
Kaip motinos rankos,
kuri guostų mane.

. . . . . .

Jei pasieksiu kada
savo žemės slėnį,
pražydėsiu lelija ar ieva. —

O čia, klajūno kelyje, lietuvis jaučiasi kaip alkanas paukštis, kuriam mirtis vaidenasi:

...numirsiu prie šalto akmens.

Su giliu lyriniu nuoširdumu prasiveržia ilgesio dejonė:

Toli praeity nuo manęs atsiliko
kūdikystės pėdelės,
jaunystės juokas,
tėviškės sodai žali.

. . . . . .

Kai einu per tamsius ir nykius
australiškus Dievo sodus,
sutikdama vienišus medžius,
ir vienišus tyliuosius kalnus,
Tu pavirsti pavasariškos upės jėga
ir neši mane kaip sapną,
kaip Sekminių žiedą trapų —
neši per pasaulį į namus, —
į toli paliktus namus. —

Panašių patriotinių-nostalginių posmų galėtume prirašyti ištisus puslapius. Pati tremtinio širdies gėla, kova su asmenybę laužančia aplinkumą yra daugelio tremties poetų išdainuota, išraudota. Pati problema ne nauja. Tačiau M. Slavėnienės "Nežinomuose keleiviuose" yra nauja — Australijos egzotiški vaizdai ir jų sukeliama neįprastinė nuotaika. Tų vaizdų fone paliktosios tėvynės nostalgija nusidažo labai gyvomis, neįprastomis spalvomis. Antras originalus šios knygos bruožas — mokėjimas surasti nenudėvėtus vaizdus vidaus emocijoms išreikšti. Parinktos metaforos ir simboliai pagauna poezijos mėgėją savo naujumu, nekasdieniškumu. Trečia gera savybė — poetės nuoširdumas ir išviršinės formos laisvumas: poetės minties ir jausmo nepavergia nei rimų prievartinis jieškojimas, nei posmų ribos. Jos poetinė frazė yra pakankamai kondensuota, liejasi laisvu ritmu, daloma tik loginėmis pauzomis, atskirų žodžių išskyrimu ar emociniu pabrėžimu.

M. Slavėnienės poezija yra gili minties ir emocijos atžvilgiu. Ji sugeba širdimi ir minties žaibu paliesti didžiąsias išeivijos problemas, į jas pažvelgti poetės akimis, įvilkti jas į originalius vaizdus. M. Slavėnienės poezija turi originalų stilių, savitą išsisakymo būdą. Dėl šių savybių jos naujoji knyga yra miela poezijos mėgėjui, įtaigi turiniu ir forma.

Magdalena Marija Slavėnienė, NEŽINOMI KELEIVIAI, epas, išleido ir spausdino "Minties" spaustuvė Sidnėjuje, 1973 m. Tiražas tik 200 egz., 88 psl., geras popieris, kaina nepažymėta.

TRYS IR VIENA

Kiekviena nauja lietuviška knyga — saulės spindulys mums išeivijoje. Ją paruošti spaudai rašytojas paaukoja daug pasišventimo ir darbo. Naujai išleista J. Narūnės knyga "Trys ir viena" jau lanko skaitytojus, paberdama pluoštus įdomių rašytojos jaunystės atsiminimų apie G. Petkevičiūtę, B. Sruogą, J. Savickį ir J. Balčiūną.

Galbūt dauguma mūsų esame girdėję apie juos, bet šitoje knygoje vėl randame ką nors naujo. Kadangi autorė moteris, tai ypač moterims ši knyga turėtų būti maloni draugė. Rašytoja savo nuoširdžiu pasakojimu veda per keturių didelių žmonių gyvenimus, sugrąžindama juos skaitytojui jaunus, kūrybingus ir susipratusius lietuvius. Nedaugelis iš mūsų turėjome progos juos pažinti, bet štai J. Narūnė, buvusi viena iš tų laimingųjų yra lyg tarpininkė tarpe jų ir mūsų. Ji su giliu nuoširdumu per savo knygą perduoda mums tai, ką ji žino. Mums tik lieka ją perskaityti ir tinkamai įvertinti.

J. NARŪNĖ

Šiais laikais, skaitančiam keliomis kalbomis, neįmanoma perskaityti visų knygų, kurias godžios skaitytojo akys pasiekia. Tenka pasirinkti vertingesnes ar kurios arčiau širdies. Biografinės knygos yra labai vertintinos. Jos praturtina skaitytoją savo žiniomis, asmenybių pažinimu ir, dažnai, gerais pavyzdžiais.

Moterims Bitė — G. Petkevičiūtė lyg švyturys jūroje. Istorija karto-

ŽILVINO ŽUVIMO TRAGIKOJE

P. L-NĖ

Antano Musteikio romane **Kiauros rieškučios** yra trumpai paliesta mūsų prasmingoji pasaka apie Eglę žalčių karalienę. Kaip daugelyje pasakų, taip ir šioje kaikurie motyvai yra tarptautiniai, betgi Eglės pasaka yra, gal būt, labiausiai lietuviška savo forma ir turiniu. Juk čia gintaro pilis Baltijos jūroj, čia žaltys Žilvinas, čia ir mūsiški medžiai, kaip Uosis, Ąžuolas, Beržas, Drebulė. Todėl pasakos turinyje mes įžiūrime ir savo tautinės dvasios senovinių bruožų, būdo elementų. Ir betkoks savotiškesnis pasakos motyvų aiškinimas mus visus paliečia.

Romano 227 p. studentės Aldonos lūpom taip sakoma: "Eglė įsimylėjo... nemaria meile, ir tiek. Kas turi teisę jos laimę žlugdyti?.. Eglės aistra savo mylimajam buvo stipresnė nei jos meilė vaikams. Užtat ji juos pavertė liaudies mėgiamais medeliais". Toliau kitas veikėjas, prof. L. Rimgaila, tą temą pratęsia, kreipdamasis į auditoriją: "O kaip jūs, Eglės sesutės, manot? Ar ir jūs, tapusios motinomis, drauge su nusikaltusia dukra Drebulėle, kuri tėvą išdavė, nugalabytumėt ir visus sūnus, t. y. paverstumėt bekraujais, bedvasiais augalėliais? Kurios iš jūsų turite tokią galingą aistrą? Ar tu, Aldona?"

Be abejo, pasakos, kaip literatūros veikalo, idėjas bei motyvus valia kiekvienam aiškinti pagal savo nuovoką. Tačiau šiuo atveju atrodo ypačiai nuklysta. Ir net nuostabu, nes šiaip autorius veikale pasirodo kaip sielos stygų jautrumo žinovas, atsargus žmogaus vidinio pasaulio gvildentojas. Kodėl Eglės atveju užkertama taip grubi, kone storžieviška išvada? kad žmonos aistra vyrui nurungė jos meilę vaikams? Kad ji dėl to nugalabijo savo sūnus — pavertė "bekraujais, bedvasiais augalais"? Tartum čia ne lyriškos lietuvių tautos pasaka, o graikų mitologijos žiaurumų atbalsis. Euripidžio aistrų tragika? O gal tik perdrąsus bandymas senovinių aisčių moterį įsprausti į modernaus grubumo rėmus, kur meilę atstoja vien kūno aistra, kur jau nebetikima šeimos ryšio giliu visuotinumu?

Apskritai pasakose randame nemaža animizmo, o ypač lietuviai senovėje pagarboj laikė medžius, upes, kalnus, žalčius ir kt. Mūsų senolių regis tikėta, kad vėlės pereina gyventi į gyvius ar daiktus. Pasakose žmonės laikinai pasiverčia kuo nors (juodvarniais, žuvim, uodu, pele, tiltu, gaideliu ir t. t.) ir — lengviau įvykdo norimus veiksmus. Tad bent kiek įsigilinusiam

D. MATIENĖ ŽILVINAS

į senovės pasakų nuotaikas ir supratusiam jų įvairias simbolikas bei fantazijas, visiškai nekiltų tokia paviršutiniška išvada, esą Eglė nugalabijo vaikus... Koks pasibaisėtinai šiurkštus apkaltinimas! Jinai tik perkeitė juos ir save į kitą pavidalą, gal net patvaresnį ir gerbtinesnį. Ji tikrai jokio žudymo nepadarė (tokios nuotaikos pasakoj nėra!), o vien švelniu rimtumu pratarė dieviškos mistikos žodžius: Sūneliai, tapkite stipriais ir garbingais medžiais, o baili dukrelė — virpančia drebule... Ir jai tie medžiai, dievaži, nėra "bekraujai ir bedvasiai" pagal senovės lietuvių tikėjimą.

Antras būtų klausimas: kodėl ji savo šeimą taip staiga išvedė iš šio pasaulio į kitą? Čia gali būti įvairių aiškinimų. Galbūt, patyrusi savo brolių žiaurumą, tokią baisią skriaudą (nužudyti sesers vyrą ir jos vaikų tėvą!), Eglė skaudžiai nusivylė ir nebenorėjo daugiau tokiame pasauly liktis, ypač kad yra kitas — pomirtinis, šviesesnis, tobulesnis pasaulis. Bet jei ji tik savo vyrą aistringai mylėtų, o vaikus mažiau — būtų tik pati virtusi medžiu, o juos palikusi šiame biauriame pasauly, kur broliai skriaudžia sesers šeimą, kur artimi gentainiai pasalingai žudo vienas kitą iš neapykantos.

Gali būti ir kitokių sprendimų. Juk galėjo šiuo būdu Eglė pareikšti gilų protestą dėl šeimos tėvo nužudymo. Jei broliai piktu veiksmu ir prievarta tikėjosi seserį sau ir tėviškei susigrąžinti, tai Eglė šį nedorą brolių žygį pabrėžtinai padaro niekingu. Ji parodo, kad geri norai netinka blogomis priemonėmis vykdyti. Ne! Tam įrodyti ji ryžtasi persikeitimui: ji su vaikais gyvens čia pat šauniais medžiais, tik su broliais niekada jau nesikalbės, nedraugaus, nesilankys, ta pačia būtimi nesidalins... Baisioji nuodėmė — Žilvino nužudymas — seserį amžinai nuo brolių atskyrė. Jie nesikalbės ta pačia kalba, nebus tų pačių jausmų būtybės.

Galima šio motyvo gvaldoj įžiūrėti ir patriarchato žymes. Tėvui žuvus, žmona su kūdikiais netenka svarbiausio buities ramsčio, tarsi netenka pagrindo gyventi — turi pasekti paskui jį, t. y. palikti žemišką žmogaus gyvenimą. Tikrai senovėje šeimos išlaikymas buvo gana sunki vyro pareiga, o našlaičių dalia verktinai graudi ir nelaiminga.

Dar girdėtas ir kitas aiškinimas. Esą čia pareikšta didi šeimos tarpusavio meilė, o ne siaura aistra, kur moteris vertina tik vyrą, o ne vaikus. Visuotinė santuokos ištikimybė — ligi mirties. Eglė taip mylėjo Žilviną, savo vaikų tėvą, kad jam žuvus, ji pajunta begalinį liūdesį, apmiršta visuotiniu gedulu — jos gyvenimo saulė nusileido, nebeliko daugiau žmogiško džiaugsmo, nebėra prasmės ta pačia buitimi gyventi. Amžinas našlės liūdesys. Ji turės ašaras lieti visą likusį gyvenimą. Tad įvyksta nuosekli simbolika: Eglė įsmenga jūros krante, kur žuvo mylimas vyras, ir gūdžiu šlamesiu, šakom rasas berdama, apraudos savo likimo tragiką. O kad vaikai tebėra jos pasparnėje — dar permaži būti savarankiški, tai ir juos pasiima drauge su savim, nes našlaičiai taip pat visą gyvenimą liūdės apgailėdami perankstyvą tėvo netekimą... Tai labai gyvenimiška simbolika.

O pagal senovinį tvirtų papročių pagrindą — žmonos meilė vyrui ir vaikams yra nedaloma. Šeima — vientisos meilės branduolys. Kaip ir krikščionybėje pasakyta, kad vyras ir žmona yra kaip vienas. O iš tokios absoliučios vienybės ir meilės gimę vaikai taip pat priklauso tam pačiam nelygstamam ir neabejojamam saviškių branduolio jausmui. Tikroj šeimoj net ir dabar nėra klausimo, kuris narys (vyras, žmona ar kuris iš vaikų) yra mylimesnis, o kuris toliau atstumtinas, tik pusiau mylėtinas. Nes visi yra kaip vienas, ir kiekvienas širdį ir galvą deda už savuosius, nė lašo neabejodami. O jei menkesnius, silpnesnius ar kvailesnius šeimoje labiau myli, tai todėl, kad jie daugiau meilės ir globos reikalingi. Tokia prasminga yra sveikos šeimos sąjunga. Ir todėl, gal būt, silpnavalę dukterį, kuri neištvėrė kankinimų ir išdavė tėvą, Eglė beveik visiškai nenubaudė: mergaitė atsistojo toje pat gretoje su kitais šeimos nariais, vien tiktai jos silpno būdo bruožas (tokia jos prigimtis!) — pasiliko ryškus visam laikui bailiu drebulės lapų virpėjimu...

jasi. Jos gyvenimo laikotarpis ir mūsų turi daug ko bendro. Lai jos šviesus atminimas būna mums lyg švelnus vėjelis, dvelkiantis iš tėviškės laukų. Mes kaip ir ji — to paties krašto dukros, su tokia pat jautria širdimi ir meile savo kraštui, jos kalbai ir žmonėms. Tikiu ši knyga paliks malonius įspūdžius kiekvienai ją perskaičiusiai.

B. V.

KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOS

visuotinis suvažiavimas

įvyks š. m. spalio mėn. 20 — 21 d., Toronte, Prisikėlimo parapijos patalpose.

MOTERŲ IR VYRŲ BAUBAS — SENATVĖ

PRANYS ALŠĖNAS

Kaip vyrus, taip moteris (ypač moteris), labiausiai gąsdinantis reiškinys yra ne kas kita, kaip nuolatos didėjanti metų našta ir artėjanti senatvė.

Didėjanti metų našta, nežiūrint kaip stojiškai tą naštą žmogus sutiktum, visvien tai yra kaip prakiurdintas kelionės laivas, nors tas jūreiviškas žmogus dar norėtų savo kelionę tęsti.

Šiame rašinyje, pasinaudodami rašytojos Susan Sontag žymiai sutrumpintomis mintimis, atpasakojamoj formoj, mėginsime tą senėjimo procesą ir su juo susijusias problemas, aptarti. Čia minimos rašytojos vėliausioji knyga — "Styles of Radical Will" neseniai išėjo iš spaudos.

Čia minima autorė kategoriškai taria, jog senėjimo procesas daug mažiau pažeidžia vyrus, negu moteris ir tai abiem frontais — fiziniu ir mentaliteto atžvilgiais. Girdi, jau esanti beveik įsigyvenusi žmonėse taisyklė, jog vyrams — "leidžiama senėti", netaikant jiems jokios "bausmės" už tai. Priešinga padėtis susidaranti su moterimis . . . Jos yra gražios, patrauklios ir "nebaudžiamos" tik tol, kol jaunos, tačiau jaunystė nepasilieka visą laiką su moterimis. Ir jos sensta, nustoja grožio privalumų, o tada ir prasideda tarsi moters "baudimo periodas".

Jeigu, girdi, vyro žmona miršta, jam pasiekus pusamžio metų skaičių ir, jeigu jis panorsta vėl vesti, jis dairosi už save žymiai jaunesnės žmonos. Ir tas dairymasis dažniausiai esąs sėkmingas. Vyras gauna jaunesnę žmoną. Bet jeigu moteris patampa našle pusamžyje — jei beveik nebėsą progų gauti už save jaunesnį vyrą . . .

Taigi, ypač moterims, lenktyniauti su kalendoriumi beveik neįmanoma, tuo tarpu vyrams, bent kaikuriems, tose lenktynėse dar gana gerai sekasi. (Juk ir neseniai mires pasaulinio meno garsenybė — Pablo Picasso, nors mirė turėdamas 91 metus amžiaus, paliko žmoną daugiau negu du kartu už save jaunesnę — Pr. Alš.).

Senėjimas vyrams, nors nemalonus reiškinys, bet esąs pakenčiamas, kitų, netgi, adoruojamas. Senėjimas moterims — jau esąs tikrai baisus dalykas, nes kartu su tuo procesu pasikeičia visas moters gyvenimas, tarytum ištisas teatras.

Mat moteris, iš pat jaunystės dienų, privalanti būti aktorė, nors ji ir nepriklausytų teatrinei scenai. Esą, būnant moteriškos lyties žmogumi, reikią būti tarytum pačiu teatru, nors perkeltine prasme.

Tas, girdi, perkeltinės prasmės "teatras" — moteris, nuolat ir nuolat turįs būti apsirūpinęs reikiamais kostiumais, apšvietimu, reikiamais stilizuotais gestais. Iš pat vaikystės dienų mergaitės, jei ne motinos ar vyresnės sesers, tai paties gyvenimo esančios mokomos ypatingai rūpintis savo apsirengimu, elgsena ir grožio siekimu bei ieškojimu, dažnai netgi su patalogišku perdėjimu. Todėl moterys, nuo pat vaikystės dienų ir per visą gyvenimą linkusios daugiau žiūrėti į veidrodį, negu berniukai ir vyrai. O koks, girdi, baisus jausmas jas apima, kai iš veidrodžio į jas pažvelgia raukšlėtis bepradedąs veidas . . .

Vyro ir moters senėjimo ženklai, ypač jų veiduose, esą, visai skirtingose proporcijose. Vyro veidas visą jo gyvenimą esanti neatskiriama jo kūno dalis, moters gi — priešingai. Visa vyro kompleksija, kartu su jo veidu, rodanti vyro vyriškumą, jo energiją, jėgą ir, netgi, protinį pajėgumą. Kontrastinis reiškinys esą su moteriškuoju veidu vien todėl, kad moters veidas esanti visiškai atskira moters kūno dalis. Moteris savo veidą traktuojanti taip, kaip dailininkas drobės gabalą, ant kurio piešia paveikslą. Ir moteris savo veidą nuolat paišo, nuolat taiso, nuolat gražina, bet . . . kiek jai baimės ir siaubo, kai tas "paveikslas" — tampa jau nebepataisomas? . . . Kitaip sakant, moters veidas, bent pakol ji jauna, yra emblema, ikona, vėliava, nežiūrint kokį dar pakaitalą jam pritaikinsi, bet jis yra tarsi atskira moters kūno dalis.

Netgi ankstyvojoj jaunystėj, jei ne žmonių, tai paties gyvenimo mergaitės įspėjamos: "Tausokite savo veidus, saugodamos juos nuo nuovargio ir ašarų". Motinos tariančios savo dukterims (tik niekuomet sūnums): "Tu atrodai pasibaisėtinai kai verki . . . Nustok baiminusis, neskaityk perdaug — akys nusilps ir neteks žėrėjimo" ir t. t. Bent taip galvojama, jog verksmas, netgi, juokas moterų veiduose išsaukia raukšles, kas jau esąs blogu ženklu, tuo tarpu pas vyrus atsirandančios veido raukšlės dažnai aptariamos kaip emocinė stiprybė, subrendimas, charakterio tvirtumas ir t. t.

Vyrų kūnai, ypač dėl sportinės veiklos, įgauna stiprų sudėjimą, bet moterų kūnai, nors jie skaitosi gražiais ir patraukliais privalą vaizduoti "trapius sutvėrimus". Moterys nuolat ir nuolat rūpinasi savo svoriu, netgi ir sportuodamos, bijo "suraumenėjimo", kitaip sakant, muskulų išugdymo. Todėl, girdi, moterys, visą savo gyvenimą, nuo pat jaunystės iki senatvės, negalinčios savo kūno palikti taip, kaip tai daro dauguma vyrų — "leave it alone" . . .

Nuo pat jaunystės, iki senatvės moterų idealas esąs: plona figūra, švelni, elastinga, odą lengva muskulatūra ir švelnūs judesiai.

Šitokią viziją moterys norinčios išlaikyti savyje kuo ilgiau. Ir kaip baisu joms pasidarą, kai jau nebepajėgia tai padaryti . . .

Senatvės artėjimas, ypač moterims, yra pasibaisėtinas reiškinys, deja, nuo kurio nė viena negali pabėgti ar pasislėpti. Nežiūrint kokius egzotiškus kremus moteris naudotų ir kokių griežtai nustatytų dietų laikytųsi, nė viena negalinti pabėgti nuo artėjančio veido raukšlėmis išraižymo, liemens sustorėjimo.

Moterims grožio turtas esąs daug reikalingesnis negu vyrams. Moterys norėtų kuo ilgiau ir kuo daugiau išsilaikyti savo išvaizda ir grožiu bent priimtinomis vyrų tarpe, tuo tarpu vyrams — tas nelabai arba visiškai nesvarbu. Gera vyro išvaizda — teikia jo gyvenime tik "bonus priedą", bet ne psichologiškąjį reikalingumą.

Grožis — esąs moterų biznis ("business") visuomenėj, bet, vienkart, tai esąs ir teatras, vaizduojąs moterų vergiją ("enslavement") šiame pasaulyje. Mat, gal taip esą todėl, kad tik vienintelis moterų standartas — grožis šiame pasaulyje sankcionuojamas. Daug geresnėj padėtyje esą vyrai, nes jie — sveriami, anaiptol, netik grožiu, kūno sudėtimi, bet ir kultūra, gražiu išsiauklėjimu ir pan.

Vyrai, girdi, pereidami iš vaikystės į vyro amžių, visiškai nesisielojąs (jiems ir nereikią to daryti), kai jie praranda švelnią, jokio grubumo, jokių raukšlių neturinčią, odą ir kitus vaikiškus švelnumus. Tuomet jis (vyras) savo pirmykštį (vaikišką) patrauklumą pamainąs kitu (vyrišku) patrauklumu. Jo patamsėjęs veidas, pasidaręs, netgi, šiurkštus parodąs jo normalų brendimą, o vėliau (irgi normalų) senėjimą . . .

Kas kita esą su moterimis. Kiekvienas (amžiaus iššauktas) jos odos patamsėjimas ar pašiurkštėjimas, kiekviena raukšlelė ar linijėlė, kiekvienas bepražilstantis plaukas, jau tikras moters baubas . . .

Tad, tokios bėdos ir tokie galimi privalumai senstančių vyrų ir moterų. Ne be reikalo, jeigu vyras nedrįsta pasisakyti savo amžiaus, jis skaitomas ne vyrišku, jei moteris — tai normalu . . .

—o—

VEDYBINIO PASIRINKIMO MOTYVAI

IGNAS MALĖNAS

Vyro ir moters bruožų dažnas panašumas

Stebėdami vedusių poras dažnai įžiūrime, kad esama jose panašumo. Iš čia kyla spėliojimas, kodėl taip yra, kodėl taip atsitinka: ar tai daro bendri, vienodi rūpesčiai ir su juo susijusi veikla, kuri juodu vienodai veikia, ar čia veikia kitos priežastys. Taigi, verta pajieškoti tikrų motyvų. Pagal Sigmund Freud teoriją šio panašumo tenka jieškoti vyro motinos modelyje, nes dažnai jis apsprendžia vyro būsimosios žmonos pasirinkimą, laikydamas ją motinos modeliu. Šiaip ar taip kalbėsime, bet teks pripažinti, kad vyras daugiau pasirenka žmoną, nors žmona prieš ištekant, ir daro pastangų jam užimponuoti, patraukti. Čia pasireiškia jo paties pasirinkimo "noras", kuris susiformavo dar nuo vaikystės pagal motinos modelį. Juk dar 3—4 metų pipiras, kai formuojasi jo dvasinės galios, jis motiną laiko gražiausia, išmintingiausia, su kitomis moterimis net nelygintina. Ir šitame nėra nieko nuostabaus — taip turi būti, vaikas turi motiną gerbti ir ją mylėti.

Kai vaikas virsta paaugliu, jau jam ima tikti ir kitos mergaitės. Jis jas matuoja pagal motinos modelį, nes tai parankiausia, geriausia. Mat, kitų modelių jis dažnai neturi, miestų paaug-

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

MERGAITĖ NUOTR. P. DABKAUS

GIMNAZIJĄ APLANKIUS

B. VYTIENĖ

Kaip greitai sukasi gyvenimo ratas! Yra sakoma, kad turime priimti ateitį prisimindami, kad neužilgo ji bus praeitis ir turime gerbti praeitį, žinodami, kad tai buvo viskas, ką tada žmogus galėjo padaryti.

Rodos, ne taip seniai mes patys lankėme gimnaziją, o štai jau mūsų vaikai gimnazistai. Nejučiomis liekame antroji generacija — kritiški stebėtojai savo vaikų. Pirmą kartą tenka lankytis naujos generacijos gimnazijoje, naujame krašte, naujais laikais.

Prieš mus, plačiai pravertos stiklinės gimnazijos durys, svetingai kviečia į vidų. Kasdien čia mokosi 800 jaunuolių. Šį vakarą renkasi įvairaus amžiaus lankytojai. Kiekviena klasė turi savo numerį. Reklaminės iškabos bando sudominti lankytojus ir skelbia savo turinį. Gerai apšviestuose kambariuose (klasėse) išdėti mokinių darbai: mergaičių — siuvimas, matematikų išminties ir apskaičiavimų pavyzdžiai, istorija, geografija ir įvairios kitos mokslo šakos. Kaikurie kambariai aptemdyti ir vilioja savo staigmenomis. Čia mėnulio kambarys su astronautais vežimėlyje ir visais prietaisais, atrodo, tik ką nusileidę tyrimams. Fizikos kambarys — su būsimais mokslininkais (dabartiniais mokiniais), atliekančiais experimentus šviesų pagalba, ar kitokios staigmenos. Toliau, vyresniųjų mokinių įruoštas B. C. slėnis, su upeliukais ir auksinėmis žuvytėmis. Vaismedžių sodų puiki imitacija, su pačių mokinių paišytais vaisiais. Čia ir tikrų obuolių gali rasti. Viename kambaryje, ant didelio stalo — gražus naujo miesto planas. Jaunuoliai aiškina: čia jų projektas miestui, kuris neturėtų taršos. Daug gražių aikštelių, medžių, požeminis susisiekimas.

Užsukame į sporto salę. Erdvu, gražu. Čia stebime puikiai išpildytą mergaičių mankštą ir porą šokių. Vienas iš jų juokingas ūkininkų šokis, antras — šių laikų su "akmenine" muzika, kuri duoda lyg pagalių per galvą. Prie gerų norų galima ir tai pakęsti.

Antrame augšte aplankome daugiau klasių. Ilgiau apsistojame kavinėje, kur prie gėlėmis papuoštų stalelių praeiviai ilsisi, geria kavą ir vaišinasi pyragaičiais, aptarnaujami mokinių. Užsukame į madų parodą. Mergaitės pačios modeliuoja savo pasiūtas sukneles. Susėdame prie stalelių ir stebime ant paaugštinimo, žaliais takais žengiančias jaunas modeliuotojas. Kaip tikroje madų parodoje!

Išbuvę gimnazijos patalpose kelias valandas, dėja, nespėjome visko pamatyti. Nors viskas paruošta trumpu laiku, mus stebino nepaprastas jaunimo sugebėjimas kurti, išpildyti viską su šypsena ir nuoširdžiai atverti visiems savo jaunas širdis. Svetimi ir uždari gimnazijos pastatai šį vakarą sužibėjo naujoje šviesoje, pilni nuoširdžios jaunatviškos sielos ir mokslo turtų, kuriais naudojasi protingi jaunuoliai.

Nejučiomis skverbėsi į galvą mintis, kaip atsiranda tokių mokinių, kurie palieka puikias gimnazijas ir išeina į dulkėtas gatves jieškoti gyvenimo laimės, ten kur jos nėra?

Sugrįžę namo, dar ilgai dalinomės įspūdžiais ir džiaugėmės turėję progos apsilankyti gražioje savo apylinkės gimnazijoje, kurioje mūsų vaikai praleidžia mokslo metų dienas, besiruošdami šviesesnei ateičiai.

---

liams sąlygos, šiais laikais jau kitokios, ypač Amerikoje, kai išėję iš tėvų priežiūros randa kelią visiškai laisvam elgimuisi.

Jau pats faktas, jog paaugliai dažnai įsimyli vyresnio amžiaus merginas, byloja už tai, kad jie vadovaujasi savo motinos modeliu, pasirenkant mylimą objektą, nes kitaip būtų sunku šitai išaiškinti.

Tiesa, gyvenime yra ir priešingų pavyzdžių, nes pasitaiko motinų, kurios savo vaikų nemyli. Tada vaikas šitai jaučia ir įsimyli be motinos modelio, pagal savąjį pasirinkimą, tačiau tokių pavyzdžių maža. Esama ir kitų motyvų, kurie apsprendžia vedybinį pasirinkimą — tai turtinis išskaičiavimas, giminės žinomumas, ar jos garsumas ir kiti. Tačiau jų maža ir kasdien mažėja. Ateities piršlys, jeigu toksai pasiliks, turės būti žymiai augštesniu kvalifikacijų už buvusį. Jis turės būti psichologiniai išpruses, kad galėtų išspręsti įvairias problemas.

ATGAIVINKIME LIETUVIŠKŲ VESTUVIŲ TRADICIJĄ

Pradedame vis daugiau domėtis ir branginti lietuvišką tradiciją. Ruošiame didingas tautinių šokių ir dainų šventes, lentynose kaupiasi lietuviškos knygos, liaudies dainų, pasakų, operų, ansamblių chorų plokštelės. Kambarius puošia koplytėlės, medžio raižiniai. Šventadieniškomis progomis vietoj užsieninių šilkų iškilmingą rūbą jau pradedame puošti lietuviškų liaudies raštų motyvais. Net ir amerikiečių spaudoj rodome Kūčių valgių, Kalėdų eglutės šiaudinukų, velykinių margučių tradicinį autentiškumą.

O kaip su lietuviškomis vestuvėmis, kurios yra mūsų bendruomenės intymiausio išgyvenimo liudijimas?

Italai, graikai, žydai Amerikoje savo vestuvių apeigas atlieka beveik be išimties tautinių tradicijų fone. O mūsų lietuviškas vestuves dažnai paryškina tik pora dainelių: "Mačiute, širdele", "Pasisėjau žalią rūtą".

Girdėjau, kad Clevelando mieste gyvena simpatinga lietuvė — "svočia", kurią besirengiantieji tuoktis kviečia suruošti jiems lietuviškas vestuves su visais papročiais ir tradicijomis. Kaip būtų gerai, kad tikią "svočią" turėtume Chicagoj ir taip pat piršlį melagį ir kviesli. Vakarynos — mergvakaris, tas atsiskyrimas iš nevedusiųjų grupės ir ruošimasis pereiti į vedusiųjų luoma, pas mus jau visai įprastas vadinti "showerparty" arba "bachelor-party".

"Grandies" vadovė I. Smieliauskienė jau seniai rūpinosi atgaivinti lietuviškų vestuvių tradiciją ansamblyje. Kai pradėjo tuoktis grandiečiai, jie patys prašė savo mokytoją, kad padėtų pritaikyti ryškesnius vestuvių papročius jų puotai. Taip ir atsirado "atsisveikinimas su jaunąja" ir kiti momentai, kuriais ne kartą gėrėjomės grandiečių vestuvėse.

Vėliau kilo mintis parodyti pilnas lietuviškas vestuves scenoje. Jaunimui entuziastingai pritarus, mokytoja I. Smieliauskienė ir pradėjo ruošti lietuviškų vestuvių vaidinimą su svodbinėmis dainomis, liaudies šokių ritmu, įscenizuojant ir graudų jaunosios atsisveikinimą: "motinėle, sengalvėle, daugiau tavęs neslaugysiu", ir piršlio korimą, kvieslio juokus ir kt.

Tą lietuviškų vestuvių vaidinimą pamatėme šį sekmadienį Jaunimo centre, Išižiūrėkime, gal galėsime pasiskolinti "svočią", piršlį - melagį arba kviesli iš "Grandies" šokėjų grupės ir savo vaikų vestuvėms ateityje.

("Draugas" — **J. Gylienė**)

MIRĖ, KAD GYVENTŲ AMŽINAI

S. VILKAUJA

Š. m. liepos mėn. sueina vieneri metai, kai Filadelfijoje mirė a. a. profesorius Antanas Salys. Pernai daugelis iš mūsų kėlė klausimus, kokia liga jis sirgo, gal dar buvo galima išgydyti ir t. t. Šiemet, minint vienerių metų jo mirties sukaktį, tokių klausimų jau niekas nebekelia, bet visi prisimename mielą profesorių su liūdesiu, nes žinome, kokio brangaus asmens esame netekę.

Manau, kad ne tik man (šio straipsnio autorei), bet ir daugeliui "Moters" žurnalo skaitytojų teko studijuoti Vytauto D. universitete ir klausyti prof. A. Salio paskaitų. Ir neabejoju, kad visoms jis liko nuoširdus dėstytojas, studentus atjaučiantis profesorius. Jis domino visus, nes mokėjo prabilti į auditoriją taisyklinga ir gražia lietuvių kalba. Jo paskaitose niekad netrūkdavo klausytojų, nes jis atėjo į universitetą dėstyti gerai pasiruošęs ir mokėjo tas savo įgytas žinias perduoti klausytojams. Bebaigiantieji studentai, rengdamiesi valstybiniams egzaminams, dažnai dar užeidavo pasiklausyti jo paskaitų.

Kaip mokslininkas jis yra žinomas netik lietuviams, bet amerikiečiams, vokiečiams ir kitiems.

Studentai, eidami laikyti egzaminų, beveik "nedrebėdavo", nes turėjo viltį, kad prof. A. Salys "nenukirs", bet gal dar suteiks daugiau žinių ir padės giliau pažinti egzaminuojamąjį dalyką. Be abejo, universitete buvo ir daugiau tokių profesorių, kaip M. Biržiška, V. Mykolaitis, V. Krėvė, B. Sruoga ir kt.

Mūsų bendrinės kalbos tėvas prof. J. Jablonskis tikrai nesuklydo, kai, sulaukęs senatvės, pasiūlė švietimo ministerijai, kad paruoštų du naujus bei jaunus lituanistus, būtent: A. Salį ir P. Skardžių. Juodu kaip tik ir simbolizavo visą Lietuvą, nes A. Salys buvo žemaitis, o P. Skardžius — augštaitis. Abu tad ir buvo išsiųsti į Vokietiją, kur Leipcigo universitete studijavo baltistiką, lyginamąją kalbotyrą ir kt. Baigę mokslus, sugrįžo su daktaro laipsniais ir tuoj įsijungė į universiteto darbą Kaune. Prof. A. Salys savo disertacijai pasirinko žemaičių tarmes.

Prof. A. Salio dideli nuopelnai yra mūsų kalbotyrai, dialektologijai, fonetikai, kalbos istorijai ir t. t. Jis buvo narys Lietuvių Mokslo Akademijos, Lituanistikos instituto žurnalų bei žodynų redaktorius, Lietuvių Enciklopedijos bendradarbis ir kt. Jis buvo vienas iš žymiųjų ir produktingųjų mūsų kalbininkų Lietuvoje ir Amerikoje. Daug darbų jis užbaigė, bet dar daug liko neužbaigtų, nors dirbo iki pat savo mirties.

Amerikoje ilgiausiai dėstė baltistiką ir slavistiką Pensilvanijos valstybiniame universitete su prof. A. Senn ir prof. W. Schmalstieg. Ten jau nuo 1947 m. yra dėstoma lietuvių, latvių ir prūsų k. Ten taip pat yra vienintelė JAV baltų - slavų filologijos doktorato programa. Tačiau prof. A. Salys skundėsi, kad tuo lietuvių k. kursu yra pasinaudoję tik dvi studentės, vienas inžinierius ir viena moteris, kuri ruošėsi lyginamosios literatūros doktoratui. Todėl profesorius ir gailėjosi, kad Amerikoje mūsų jaunimas visai nesidomi lietuvių kalba ir jos nestudijuoja. Jis džiaugėsi, kad "tėvynėje lietuvių kalbos tyrinėjimo darbas varomas plačia ir šakota vaga". Jis guodėsi, kad "dirbama su dideliu entuziazmu ir užsidegimu". Tačiau vėl liūdėjo, kad "tas užsidegimas ir entuziazmas nebūtų užgesintas šiaurės rytų vėjo". 25 metus dirbdamas Pensilvanijos valstybiniame universitete (Filadelfijoje), daug prisidėjo prie baltistikos specialistų paruošimo, bet jų tarpe neturėjo nė vieno lietuvio kandidato.

Kaip giliai tikinčiam katalikui mirtis jam nebuvo baisi. Jis prašė, kad laidotuvės būtų paprastos. Jausdamas artėjančią mirtį, dar pageidavo, kad būtų įsteigtas stipendijų fondas lituanistiką studijuojančiam jaunimui.

Dar norėjo užbaigti istorinį lietuvių k. žodyną, bet mirtis sutrukdė šį paskutinį jo darbą.

Liepos 11 d. (dvidešimt dienų prieš mirtį) įkalbėjo į juostelę šiuos paskutinius mums savo žodžius:

"Mano didžiausias troškimas, linkėjimas yra, kad lietuviškoji šeima išlaikytų gyvą senutę mūsų gražią kalbą ir ją perduotų ateinančioms kartoms..." ("Tėviškės Žiburiai, 1972. 10. 12).

Abiturientų išleistuvės

Šių metų gegužės mėn. 19 d. Liet. Mot. Federacijos Klubo valdybos ir abiturientų motinų komiteto pastangomis buvo surengtas vakaras Lietuvių Tautiniuose namuose, kuriame buvo pagerbti ir lietuviškai visuomenei pristatyti augštesnes mokyklas baigę Chicagos ir apylinkių abiturientai.

Malonu buvo stebėti kai rinkosi gražus būrys puošnių jaunuolių, lydimi tėvų bei artimųjų draugų. Vakarą pradėjus ir abiturientus šiltu žodžiu pasveikinus, valdybos pirmininkė K. Leonaitienė priminė: "Žmogaus valia padaro žmogų kilniu ar nedoréliu — tai nuo jūsų valios, mieli jaunuoliai, priklausys ar būsit džiaugsmas, pasididžiavimas tėvams, lietuviškai visuomenei ir viltis pavergtai tėvų žemei..." Dr. A. Razma sveikino tėvų vardu ir linkėjo, kad šios rengėjų pastangos liktų tradicija. Abiturientai buvo papuošti kukliomis gėlių puokštėmis ir pristatyti susirinkusiems. Vyresnioji karta turėjo malonios progos pažinti tą gražų jaunuolių būrį, kuris neabejotinai pasiliks lietuviško jaunimo gretose. Nors daugelis susirinkusiųjų buvo dar nepažįstami, bet susėdę prie bendro paruošto stalo, visi jautėsi savi savųjų tarpe, kur girdėjosi tik graži gimtoji kalba ir skambėjo lietuviškų dainų pynės.

Kas metai yra rengiamas Gintaro balius, kuriame pristatomos lietuvių kilmės mergaitės, rengiami lietuviškų mokyklų abiturientų išleistuvių vakarai, bet nebuvo bandyta suburti bendrai bebaigiantį lietuviška jaunimą, išblaškytą įvairiose augštesnėse mokyklose.

Atrodo, kad rengėjų tikslas buvo pasiektas, nes ligi vėlumos šoko, linksminosi netik jaunuoliai, bet ir jų tėvai jaukioje lietuviškoje nuotaikoje. Nors pakartotinai buvo skelbiama ir kviečiami visi abiturientai periodinėje lietuviškoje spaudoje, bei vietinėse radijo programose, bet atrodo, kad pranešimų daugelis tėvų ir jaunuolių nebuvo pastebėję, nes dalyvių galėjo būti daugiau. **E. D.**

Liet. Mot. Federacijos Chicagos klubo š.m. gegužės 19 d. surengto lietuvių abiturientų baigusiųjų augštesnes mokyklas susipažinimo vakaro dalyviai: Iš k. į d. I eilėj: J. Paliutytė, V. Musonytė, M. Šerepkaitė, L. Plienaitė, J. Kerelytė, L. Labanauskaitė, A. Ambrazaitytė, R. Kelpšaitė, A. Miglinaitė. II eilėj: A. Valiukėnas, E. Razma, J. Juozevičius, J. Riškus, P. Pranckevičius, A. Juknevičius, T. Vaitkus, A. Sidrys, E. Valančius, R. Karėnas, V. Žemaitis, A. Tamošiūnas.

• MOTERYS PASAULYJE

ONA METRIKIENĖ — MUZIKĖ-KOMPOZITORĖ

Ona Metrikienė-Skyriūtė gimė Čikagoje. Dar maža būdama, pradėjo mokytis muzikos. Lankė prof. A. Pociaus konservatorijos pianino ir vargonų klasę. Vėliau įstojo į Amerikos Muzikos Konservatoriją. Studijavo muzikos teoriją ir akompanavimą solistams bei chorams. Penkerius metus ji dirbo su Lala Fletcher, balsų mokytoja, kuri mokė dainininkes operos repertuarams.

O. Metrikienė buvo nuolatinė akompaniotorė solistei Elenai Rakauskienei, Akvilei Anchas. 1936 metais ji buvo pagrindinė akompaniatorė Rapolui Juškai. Jis tada dainavo metiniame "Draugo" koncerte. O. Metrikienė 11 metų vargoninkavo slovakų Šv. Juozapo bažnyčioje Chicagoj. Nusikėlusi į Los Angeles, ji tęsė savo mokslą kompozicijos srityje pas garsų muziką dr. Franc Darvasz ir bažnytinės muzikos pas Tagliavini, Vatikano muzikos direktorių Immaculate Heart College. Vargonų meno ji mokėsi pas garsų amerikiečių muziką ir kompozitorių Richard Keys Biggs. Vėliau ji buvo jo asistentė Blessed Sacrament bažnyčioje Los Angeles. Toje bažnyčioje su pasisekimu mišrus choras giedojo O. Metrikienės sukurtą "Septynioliktą psalmę". Ji yra sukūrusi ir daugiau bažnytinių giesmių.

Tikri jos kūrybingi metai prasideda nuo 1960 m. Nuo to laiko ji yra sukūrusi per trisdešimt lietuviškų dainų solo balsui, duetams ir chorams. Į savo kompoziciją ji įneša naujų variacijų, pvz. solistės ir fleitos duetas "Gegutė", "Malda", pritariant smuikui.

Apie O. Metrikienės kūrybą atsiliepiama šiaip: "muzika, kaip ir pati kompozitorė, švelni, nostalgiška, pilna maironinės meilės tėvynei, kurios ji nėra mačiusi, nes muzikė yra jau antros kartos Amerikoje gimusi lietuvaitė. Dainose "Nemunėli" ir "Ten mano tėvynė" ypač girdisi nostalgiška nuotaika. Muzikė, būdama kukli ir švelni asmenybė, gal net nepajunta, kokį didelį darbą ji atlieka lietuvybės išlaikymo srityje, sukurdama naujus kūrinius, mokėdama juose taip vykusiai įpinti žilą Lietuvos praeitį, pagauti tautos charakterį. Tai girdėti jos dainoje, sukurtoje moterų ansambliui, pavadintoje "Tautiniai drabužiai".

Gyvendama Los Angelese, ji suorganizavo moterų septetą "Sutartinę", kuri davė pradžią ansambliui "Vakarų aidai". Šis ansamblis drauge su jaunų šokėjų grupe "Audra" pasirodė kaip veiklus vienetas. Be kitų dainų, su dideliu pasisekimu, jis išpildė ir O. Metrikienės sukurtą "Kartą gintaro pakrantėje".

ONA METRIKIENĖ

Atsikėlusi į Phoenix'ą, ji ir dabar vadovauja lietuviškam dainos ansambliui, į kurį ji mokėjo įtraukti ir antrosios kartos ateivius lietuvius. Šis ansamblis dabar gieda sekmadieniais per lietuviškas pamaldas ir šiaip įvairiuose parengimuose.

Šiais metais O. Metrikienė yra Lietuvių Bendruomenės Phoenix'o apylinkės valdybos narė muzikinių parengimų reikalams. Ji dažnai akompanuoja ir atvykusiems į Phoenix'ą solistams; taip pat ji yra pedagogė, moko pianino ir vargonų muzikos. Phoenix'o lietuviai džiaugiasi, turėdami savo tarpe muzikę Oną Metrikienę.

Jadvyga Maldeikienė

L. M. F. Čikagos klubo pirm. K. Leonaitienė kalba laike abiturientų išleistuvių

Architektė Ana Marija Andziulytė, gyv. Argentinoje, šiais metais baigė Buenos Aires universitetą. Dirbo prie Fermi-Mundo paviljonų įrengimo Palermo parodoje. Su argentiniečių architektų grupe išvyko į Europą, 4 mėnesių studijom, kur aplankys visus žymiausius architektūrinius paminklus.

Dail. A. Labokienė ir M. Stankūnienė iš Čikagos rengia savo kūrybos parodą Toronte, kuri įvyks š. m. spalio mėn. 13 ir 14 dienomis.

Aldona Valis-Labokienė, yra kilusi iš Panevėžio; mokėsi Kauno "Aušros" mergaičių gimnazijoje, studijavo Austrijos Innsbruck universitete, medicinos fakultete, kur gavo med. daktarės laipsnį.

Meną pradėjo studijuoti Čikagoje, Lietuvių Dailės studijoje "69". Mokėsi pas dail. Kaupą, Petravičių, Šileikį. Paskui tęsė studijas Bogan College, Academy of Fine Arts. Turėjo vieną individualią parodą ir dalyvavo keliolikoje bendrų parodų su lietuvių ir amerikiečių dailininkais. Amerikiečių parodose yra lamėjusi keletą premijų.

Priklauso Lietuvių Moterų Dailininkių Draugijai, Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungai, W. E. B. (West East Bag) American Women Artists, Hyde Park Art Center, North River Community Gallery — Northeastern Illinois University.

Magdalena Birutė Stankūnienė yra kilusi iš Šunskų, Vilkaviškio apskr.

Meną pradėjo studijuoti Anglijoje, Londone, St. Martin's Akademijoje; taip pat Čikagoje Meno Institute, dailės studijoje "69", Bogan kolegijoje, Chicago Academy of Fine Arts. Mokėsi pas prof. Adomą Varną, V. Petravičių, M. Šileikį, P. Kaupą, V. Arcilesi ir T. Stobel.

Priklauso lietuvių dailininkų "Dailės" grupei, Lietuvių Moterų Dailininkių Draugijai, Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungai, W. E. B. — (West East Bag) American Women Artists, Hyde Park Art Center.

Laimėjusi keletą premijų ir yra suruošusi ar dalyvavusi įvairiose parodose. Turėjusi porą individualių parodų: Balzeko muzėjuje ir Čiurlionio Galerijoje.

Abi dailininkės yra gerai žinomos lietuvių visuomenei J. A. V. Kanadoje jų paroda yra rengiama pirmą kartą, kur visi turės galimybę susipažinti su dailininkių kūryba.

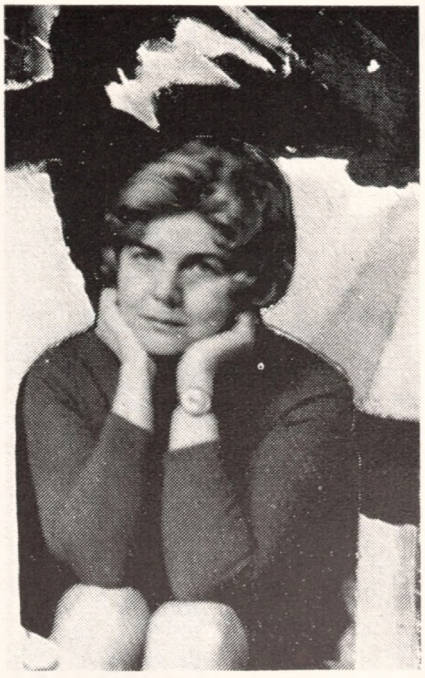

ALDONA LABOKIENĖ

MAGDALENA STANKŪNIENĖ

Genovaitė Kazokienė garsina M. K. Čiurlionį Australijoje, Sydnėjaus universitete. Laisvalaikiu pradėjusi studijuoti universiteto meno fakultete, magistro diplominiam darbui ji pasirinko M. K. Čiurlionio kūrybą bei jo gyvenimą. Praėjusią vasarą G. Kazokienė lankėsi Vilniuje ir Kaune, kur susipažino su M. K. Čiurlionio kūrinių originalais, rinko medžiagą savo diplominiam darbui. Jai daug padėjo M. K. Čiurlionio sesuo Valerija Karužienė.

RAŠYTOJA DANUTĖ BRAZYTĖ - BINDOKIENĖ

Programos dalyvės, gerb. k. Daudžvardienės pagerbime: iš k. dr. A. Baliūnienė, P. Bičkienė, E. Narbut, A. Stephens.

JAV LB Švietimo Tarybos skaitinių jaunimui $1.000 premiją laimėjo rašytoja **Danutė Brazytė-Bindokienė** už apysaką "Parkas anapus gatvės". Premiją paskyrė Montrealyje sudaryta vertintojų komisija — pirm. dr. Henrikas Nagys, Vytautas Jonynas, Daina Kerbelytė, Regina Staškevičiūtė ir Rasa Lukoševičiūtė. D. Bindokienė jaunimo skaitinių premiją jau anksčiau yra gavusi už apysaką "Mieste nesaugu".

A. A. ONA
DRAUGELYTĖ - KUČINSKIENĖ

Dailininkė Ona Draugelytė - Kučinskienė gimė mokytojo Petro Draugelio šeimoj. Mokėsi "Žiburio" Dr-jos mergaičių progimnazijoj Marijampolėje, kuriai direktoriavo rašytoja Marija Pečkauskaitė. Vėliau baigė Marijampolės gimnaziją ir studijavo tapybą Kauno Meno mokykloje. Ją baigusi ėjo piešimo mokytojos pareigas Šv. Kazimiero seserų gimnazijoj, "Saulės" namuose Kaune. Tuo metu gyveno savo sesers ir seserėno A. Galdiko šeimoj ir turėjo progos pasinaudoti dail. A. Galdiko studija ir jo patarimais. Jos mėgstamiausias žanras buvo portretai. Jos tapytų portretų yra Kauno muzėjuje. Vėliau ji tęsė meno studijas Paryžiuj. Ten ištekėjo už Užsienio Reikalų ministerijos tarnautojo Jurgio Kučinsko, kuris buvo paskirtas į Rie de Janeiro konsulatą Brazilijoj, o vėliau į Argentiną. Ten begyvendama užmiesty, net namo sienas išpaišė fantastiškais paveikslais. Dirbo savo srityje ir rengė parodas, jos vienas paveikslas buvo paimtas į vietinį muzėjų. Trumpam sugrįžė Lietuvon, laike karo vėl išvyko į Pietų Ameriką, Argentiną. Pradžioje gyveno Buenos Aires mieste, o vėliau netoli Cordobos prie Andės kalnų — Los Jarillas — Carlos Paz. Ten jie įsikūrė gražiame name, apsuptame medžių, krūmų ir gėlių. Kalnuotoj aplinkoj Ona, pailsėjusi po visų kelionių, sugrįžo prie teptuko, kūrė įvairaus žanro paveikslus. Atsilankiusieji lietuviai rasdavo ja visuomet malonią, linksmą, kupiną lietuviško nuoširdaus vaišingumo.

Nuo savo jaunystės Ona buvo linkusi į misticizmą, ji domėjosi hiromantija, astrologija ir čia po Pietų pusiaujo rado daugiau galimybės giliau pažvelgti į tolimas erdves.

Tą jos idilišką gyvenimą nutraukė netikėtas širdies smūgis, nuo kurio nepagijo. Šv. Antano pranciškonių seserų slaugoma, mirė 1972 m. rugpjūčio m. 3 d. ir buvo palaidota vietos kapinių Kučinskų koplyčioje.

Jos meninio palikimo likimas nežinomas, nes staigiai mirus J. Kučinskui, kuris nepaliko testamento, visas jų turtas pateko Argentinos valdžios žinion.

LAIŠKAS MIRUSIAI DRAUGEI

Brangi Ona, jau metai, kai Tavęs nebėr. Toli nuo čia, Argentinoj, mirei. Toli nuo mylimos Tėvynės, kur mudvi jaunos būdamos kartu lankėm Kauno Meno Mokyklą. Mėgdavau Tave dėl Tavo nuotaikingo ir malonaus būdo. Tau visi buvo geri. Mylėjai meną, gamtą ir žmones. Tavo kūrybos nuo 1938 m. nemačiau, bet jei ji buvo tokia nekasdienė kaip Tu pati, tai turėjo būti originali ir įdomi. Ilsėkis Brangioji ramybėje.

HALINA ŽMUIDZINIENĖ

Torontas, 1973 liepos 27 d.

A. A. VIKTORIJA ŠMAIŽIENĖ

Viktorija Genytė - Šmaižienė (1907-1971), buvusi "Moters" žurnalo bendradarbė. Velionė vaikystę praleido Joniškyje, vėliau baigusi Kauno Saulės mergaičių mokytojų seminariją studijas gilino V. D. universitete. Mokytojavo aklųjų institute. Buvo aktyvi visuomenės veikėja; dirbo su jaunimu, dalyvavo mėgėjų teatruose; vedė Kauno radiofone vaikų valandėlę, Tetos Onos vardu; bendradarbiavo spaudoje: "Moteris", "Skautų Aidas", "Vyturys" ir t.t. Išeivijoje irgi tęsė savo pamėgtą pedagoginį ir spaudos darbą. Šeimos rūpesčiu, 1973 m. išleistas pomirtinis velionės rinktinių eilėraščių leidinys. "Tai lyrika, apibūdinanti autorės gyvenimą ir darbus; lyrika, dvelkianti meile kūrėjui, tėvynei ir artimui" (leid.).

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

ODOS PRIEŽIŪRA

Moterys kažin kiek pinigų išleistų, kad išlaikytų gražią ir jauną odą. Ir tas noras visiškai pateisinamas, nes nieko nėra nemalonesnio kaip kad spuoguota, dėmėta ar sausa susiraukšlėjusi oda.

Odos priežiūra reikia susirūpinti jau ankstyvam amžiuj. Ir ją reikia prižiūrėti 24 valandas į parą. Ji turi būti valoma, sutvirtinama ir drėkinama.

Pirmiausiai reikia nustatyti odos rūšį ir pagal tai parinkti tinkamą kosmetiką.

Jei veido oda yra normali, nei perdaug riebi nei sausa, telieka išlaikyti ją švarią. Veidas švarinamas du kartu į dieną — rytą ir vakare. Po valymo— kremu arba vandeniu — ji sutvirtinama. Tie sutvirtinimo (tonig) preparatai atgaivina odą ir sustiprina kraujo apytaką.

Normaliai ir pusiau sausai odai geriausia naudoti švelnų skystį (skin freshener). Reikia gerai sumirkyti tame skysty vatos gabalėlį ir juo švelniai tapšnoti veidą. Po to patapšnojimo seka veido drėkinimas. Pasirinkite lengvai susigeriantį dienos kremą. Šiuo kremu pasitepusios jūs jausitės lyg tik ką rasoje nusipraususios.

Drėkinantis veido kremas naudojamas dieną po kita veido kosmetika ar nakčia, kad išlaikytų odą nuolatos drėgną.

Jei jūsų veido oda sausa — naudojamas šiek tiek riebesnis kremas, kuris švelniai įmasažuojamas į veidą. Atkreipkite ypatingą dėmesį į prie burnos ir po akimis susidariusias raukšles.

Riebią odą reikia laikyti ypatingai švarią. Pirmiausiai ji išmasažuojama valymo kremu, tada šiltu vandeniu nuplaunama ir šaltu nuskalaujama. Po nuskalavimo dedamas veido skystis (astringent), kad visiškai išvalytų odą ir sutrauktų porus.

Net ir riebi oda reikalauja drėkinimo. Pasirinkit lengvą neriebų dienos kremą ir tepkite juo veidą, ypatingai paakius, kur oda greičiau išdžiūna ir formuoja raukšles.

* * *

DIRBTINIAI PAPUOŠALAI

Dirbtinių papuošalų (costume jewelry) stilius keičiasi taip greitai kaip ir rūbų mados. Vienais metais didelės plastikinės gėlės ar astrologiniai simboliai, pakabinti ant stambių grandinių bus madoje, sekančiais metais bus dėvimi įvairaus dydžio ir įvairių spalvų rankiniai laikrodžiai.

Dirbtiniai papuošalai gaminami iš įvairiausių medžiagų — medžio, odos, vario, sidabro, emalio, stiklo, keramikos ir spalvotos plastikos. Kartais imituojami brangakmeniai — deimantai, rubinai ir safyrai.

Tie įvairiausi papuošalai palygint nėra brangūs ir visur gaunami. Jie tiek priimtini, kiek jie dera su bendra apranga.

Perkant tuos papuošalus reikia kreipti dėmesį į jų pagaminimą. Patikrinkite pirmiausiai uždarymus. Jie turi būti lengvai uždaromi ir atidaromi ir pakankamai stiprūs, kad išlaikytų karolių, apirankių ir sagčių svorį. Patikrinkit ir jų dažo stiprumą. Kartais pigūs papuošalai nudažo kaklą ir riešą.

Yra nerašyta taisyklė, kad dirbtiniai papuošalai turi derėti spalva, stiliumi ir forma prie apdaro ir jį papuošti, bet jokiu būdu nedominuoti bendros išvaizdos. Puošnesnieji gali būt dėvimi su lygia suknele ir paprastesni su marga.

Papuošalai turi būti derinami prie juos dėvinčios moters ūgio ir sudėjimo. Maža moteris turėtų pasirinkti mažus ir švelnius papuošalus. Augšta gali dėvėti sunkias grandines, medalionus, plačias apyrankes ir sagtis.

Tinkamai parinkti papuošalai gali išryškinti gerąsias puses ir nuslėpti blogąsias. Auskarai pakeičia veido formą. Kabantys auskarai pailgina apskritą veidą. Sagos pavidalo ir arti prie ausies prisegti — sušvelnina aštrius veido kampus, pavyzdžiui — išsikišusį smakrą. Stambūs kabantys auskarai tinka pailgam veidui.

Karoliai taip pat keičia veidą. Ilgų veidų moterys turėtų dėvėti trumpus, arti kaklo užsegtus karolius. Ilgos grandinės, medaljonai ir karoliai pailgina apskritą veidą.

Įvairios apyrankės, dėvimos augščiau riešo suteikia rankai ir pirštams ilgumą. Laisvos ir siauros apyrankės geriausiai tinka storesniam riešui. Žiedai su siaurais ovaliniais arba keturkampiais akmenim ilgina pirštus. Platūs žiedai arba su stambiais akmenimis tetinka ilgiems pirštams.

KELETAS IDĖJŲ KELIAUJANT.

Vasaros laike daugumas keliauja mašinomis. Ilgos kelionės išvargina, ypatingai, kada nekreipiamas dėmesys į maistą — valgį. Atsiranda problemų. Keliaujant ilgesnį laiką mašina, reikėtų vengti sunkaus maisto. Patartina valgyti lengvus pusryčius ir pietus, tik apsistojus vakare, pavalgyti gerą vakarienę. Jei yra galimybė prieš einant gult pasivaikščioti.

Kelionėje daugumas mėgstame užkandžiauti vaisius. Geriausi vaisiai kelionėje yra vynuogės ir vyšnios. Jos neužima daug vietos, numalšina troškulį, neduoda tiek gazų kaip pav. obuoliai ar kriaušės. Juos patartina nuplauti, nuskinti nuo kotelių ir sudėti į plastikinį indą su dangteliu. Sustojus visuomet galima perplauti šaltu vandeniu.

Dar vienas patogumas kelionėje yra turėti šlapią skepetaitę, plastikos maišelyje. Ji būna pravarti nusišluostyti suteptas ar sukaitusias rankas. Ypatingai keliaujant su mažesniais vaikais. Taipogi visuomet sustojus galima perplauti, kur tik yra vandens.

* *
*

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Ballotines de vollailes

(kimštos vištienos šlaunytės)
½ sv. maltos, liesos veršienos,
½ sv. maltos, liesos kiaulienos,
½ sv. vištienos kepenų,
1 džiovinta bulkutė,
3 kiaušiniai, pipirai, druska,
2 št. kapotų petražolių,
¼ sv. šampinjonų (grybų konservų dežutė),
10 vištienos šlaunyčių,
2 pd. vandens,
1 štl. krakmolo,
½ pd. rūgščios grietinės,
buljono, sviesto (riebalų).

Pusę vištienos kepenų sumalti (galima apvirintas sutrinti) ir sumaišyti su malta mėsa, sudėti kiaušinius, druską, pipirus, petražoles, mirkytą bulkutę ir išminkyti. Likusias vištienos kepenis ir šampinjonus supjaustyti šmotukais ir sumaišyti su mėsos mišiniu. Iš šlaunyčių išimti kaulus, lengvai pasūdyti, prikimšti paruoštą mėsos mišinį. Šlaunytes užsiūti arba perkišti pagaliuku, sudėti į keptuvę ir su sviestu (riebalais) gražiai apkepinti, užpilti vandeniu ir 30 min. patroškinti. Išimtas šlaunytes padėti šiltai, kad apdžiūtų. Į padažą sudėti krakmolą, rūgščią grietinę ir buljoną. Padažą paduoti atskirame inde. Šlaunytės tinka ir kaip šaltas užkandis.

Bananų ir pasukų gėrimas

2 bananai,
4 apelsinų sunka,
2 št. cukraus,
2 pd. pasukų.

Viską sudėti į blenderį ir išsukti; galima cukraus nedėti, taip pat pasukas galima praskiesti su vandeniu; gaivinantis vasaros gėrimas.

* * *

Viščiukas su sėzamo sėklomis

6 gabaliukai viščiuko,
¼ puoduko medaus,
3 šaukštai minkšto sviesto,
3 šaukštai citrinos sunkos,
3 šaukštai sėzamo sėklų (sesame seeds), druskos ir pipirų pagal skonį.

Krosnį įkaitinti iki 375 l. Medų, išleistą sviestą ir citrinos sunką sumaišyti negiliame kepimo inde. Viščiuko gabaliukus mažiau oda padengtas puses sudėti į dugną. Kepti įkaitintoje krosnyje apie 20 minučių. Tada viščiuko gabaliukus apversti ir viršų apiberti sėzamo sėklomis. Kepti dar apie 30-35 minutes ar kol mėsa bus minkšta ir gražiai apkeps. Kepant dažnai palaistyti kepimo inde esančia sunka.

Makaronų salotos

8 uncijos maišytų virtų daržovių, žirniukų ir morkų, gali būti ir iš dėžutės, tik nusausinti,
4 uncijos makaronų,
6 šaukštai majonezo,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Makaronus išvirti sūriame vandenyje. Išvirus perplauti šaltu vandeniu, kad atvėstų. Gerai nusausinti.

Inde makaronus sumaišyti su virtomis daržovėmis. Uždėti majonėzą ir prieskonius. Lengvai išmaišyti. Duoti prie šaltos užkandos.

Saulėgražų sviestas.

1 svaras nesūdyto sviesto,
1 puodukas saulėgražų aliejaus.

Produktus sudėjus į indą plakti su elektrine mašinėle, kol masė pasidarys puri ir gerai susimaišys su aliejumi.

Žuvies salotos

8 uncijos virtos baltos žuvies,
3 vidutiniai pamidorai,
1 nedidelė galvutė saloto,
5 uncijos rūgščios grietinės,
2 šaukštai šviežiai tarkuotų krienų,
2 kietai virti kiaušiniai, druskos ir pipirų pagal skonį.

Sūriame vandenyje išvirti žuvį. Atšaldyti ir išimti kaulus. Supjaustyti vidutinio dydžio gabaliukais. Nuplauti salotos galvą ir gerai nusausintą pjaustyti riekutėmis. Pamidorus pjaustyti irgi smulkiau.

Daržoves ir žuvį sudėti į indą apibarstant prieskoniais. Grietinę išplakti su tarkuotais krienais ir lengvai įmaišyti į salotus. Viršų papuošti kietai išvirtais kiaušiniais supjaustytais skiltelėmis.

Duoti su karštomis bulkutėmis.

Daniškas Maltos Mėsos Kepaliukas

8 uncijos maltos veršienos,
8 uncijos maltos kiaulienos,
1 kiaušinis,
3 šaukštai miltų,
1 pint (maždaug du puodukai) virinto pieno,
1 tarkuotas svogūnas,
duonos trupinių.

Ištepti nedidelę ketvirtainę formą sviestu ir išbarstyti duonos trupiniais.

Inde sumaišyti mėsą ir kiaušinį, miltus ir pieną dėti pamažu, nuolatos pamaišant, kad pienas susigertų. Pridėti tarkuotą svogūną ir prieskonius. Paruoštą masę sudėti į formą ir kepti vidutinėje kaitroje apie 1 val. Iškepus išversti į servavimo indą. Apdėti virtais makaronais, virtomis daržovėmis, palaistyti sviestu.

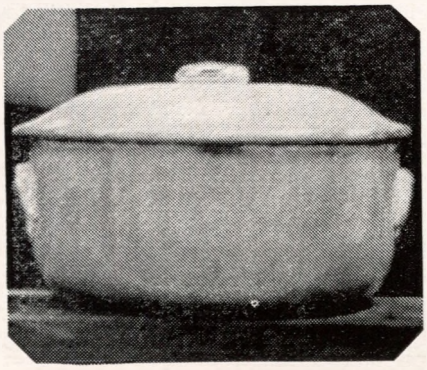

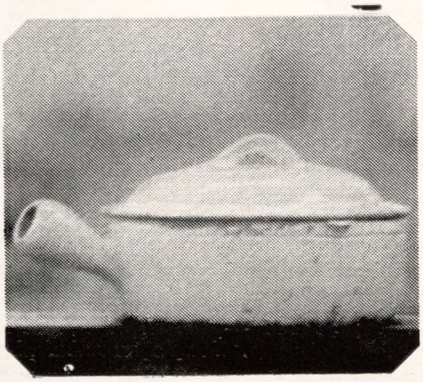

Citrinos pyragas

½ puoduko riebalų,
1 puodukas cukraus,
2 kiaušiniai,
1 citrinos, tarkuota žievelė,
1½ puoduko miltų,
1 šaukštelis kepimo miltelių,
½ puoduko pieno.

Glazūrai:
½ citrinos sunkos,
¼ puoduko cukraus.

Riebalus ištrinti pamažu dadedant cukrų. Dadėti kiaušinius ir gerai išplakti. Išmaišyti tarkuotą citrinos žievę, miltus ir kepimo miltelius pakaitomis su pienu. Gerai išmaišyti, kad masė būtų lygi.

Ištepti pailgą formelę (8½x4½x 2½ inčų dydžio) riebalais ir sudėti masę. Kepti prie 350 l. apie 50 minučių.

Citrinos sunką ir cukrų sumaišyti, išplakti ir iškeptą karštą kepsnį aptepti. Neišėmus iš formos leisti atvėsti apie 10 minučių ir tik tada išimti iš formos.

Ryžių salotos

4 puodukai virtų ryžių,
1 puodukas plonai pjaustytų salierų,
1 žalias pipiras, smulkiai supjaustytas,
3 šaukštai juodų alyvų (olives), sukapotų,
2 šaukštai kapotų "pimiento",
⅓ puoduko aliejaus (augalinio),
¼ puoduko acto,
2 šaukštai alyvų aliejaus (olive oil),
½ šaukštelio "tarragono"

Inde sumaišyti virtus ryžius su pjaustytomis daržovėmis. Padažą daryti sumaišant aliejus, actą, "tarragoną" ir pagal skonį dadėti druskos bei pipirų. Paruoštą padažą užpilti ant ryžių ir lengvai išmaišyti. Duoti prie šalto viščiuko ar šaltos kiaulienos.

Maišytų vaisių saldusis

2 puodukai slyvų (gali būti džiovintos), virtų,
1 greifruto skiltelės,
2-4 apelsinų skiltelės,
1 dėžutė kriaušių, virtų (14 uncijų), rudo cukraus,
citrinos riekutės.

Stikliniame kepimo inde išdėti vaisius eilėmis išskyrus citriną. Kiekvieną sluogsnį apiberiant rudu cukrumi. Kepti krosnyje apie prie 350 l. apie 30 minučių, tada apdėti ant viršaus citrinos riekutes ir dar pakepti apie 10 minučių. Duoti galima šiltą arba šaltą nuėmus citrinos riekutes.

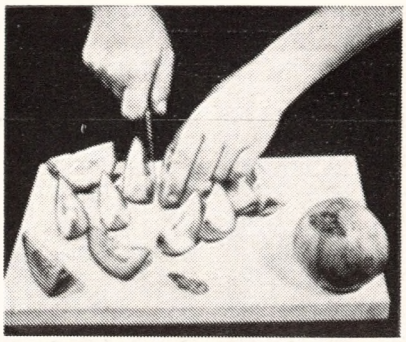

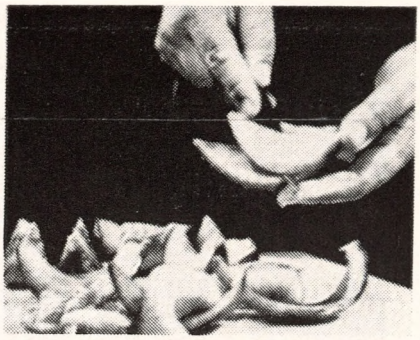

1. Meloną supjaustyti mažomis skiltelėmis.
2. Išimti grūdus ir nupjauti žievę.
3. Meloną supjaustyti mažais šmotukais, sudėti į indą, sumaišyti su cukrumi (pagal skonį) ir užpilti alkoholiu (konjaku, marachino ir t. t.).
4. Pridėti konservuotų vyšnių, plaktos grietinėlės, lengvai sumaišyti; paduoti su vafliukais ar saldžiais sausainiais.

Karštas Raudono Vyno Punčas

1 bonka raudono vyno,
3 šaukštai Sherry,
1 citrina,
½ šaukštelio muškato riešuto "nutmeg", cukraus pagal skonį.

Nuplauti, nusausinti citriną ir nupjauti žievę. Vyną ir sherry supilti į indą, sudėti citrinos žievę ir muškato riešutą, taipogi cukrų pagal skonį. Užkaitinti, bet neleisti užvirti. Duoti storuose stikluose arba moliniuose puodeliuose karštą, įmetant po riekutę citrinos.

Praktiški patarimai:

- verdant žiedinius kopūstus galima įdėti porą šmotukų cukraus — skonis bus geresnis,
- žiedinius kopūstus galima virti mineraliniam vandenyje arba piene,
- susmulkintas petražoles ar krapus sudėti į ledo indelius ir užšaldyti — visada turėsite šviežių žalumynų,
- ar žinote, kad bananų yra apie 100 įvairių rūšių, valgoma yra tik labai maža dalis, kurie daugumoje atvežami iš Pietų Amerikos; vartojant bananus salotom palaistyti citrinos sunka, kad nepajuoduotų.

Kepta kiaulienos "filet" — švediškai

2 — kiaulienos "filet"; 10 džiovintų slyvų; 10 saldžių migdolų; ¼ sv. sviesto, 1 lauro lapelis, druska, pipirai. Nulupti nuo mėsos baltą plėvelę ir nupjauti smailėjančius galus; padaryti apie 10 skersų, gilių įpjovų. Išmirkyti slyvas, išimti kauliukus ir nulupti migdolus (pamirkyti verdančiam vandenyje). Į įpjovas įdėti po vieną slyvą, vieną migdolą ir mažą nuolaužą lauro lapelio. Surišti su siūlu. Keptuvėje išleisti sviestą ir mėsą gražiai apkepti iš visų pusių; sumažinti kepimo temperatūrą ir troškinti apie 35 min., mėsą vartyti. Baigus troškinti mėsą pabarstyti pipirais ir druska. Į kepimo sviestą įdėti citrinos, rūgščios grietinės, žiupsnelį miltų ir padaryti padažą. Kepsnį servuoti su bulvių koše, papuošti virtais žirniukais ir morkomis (4 porcijos).

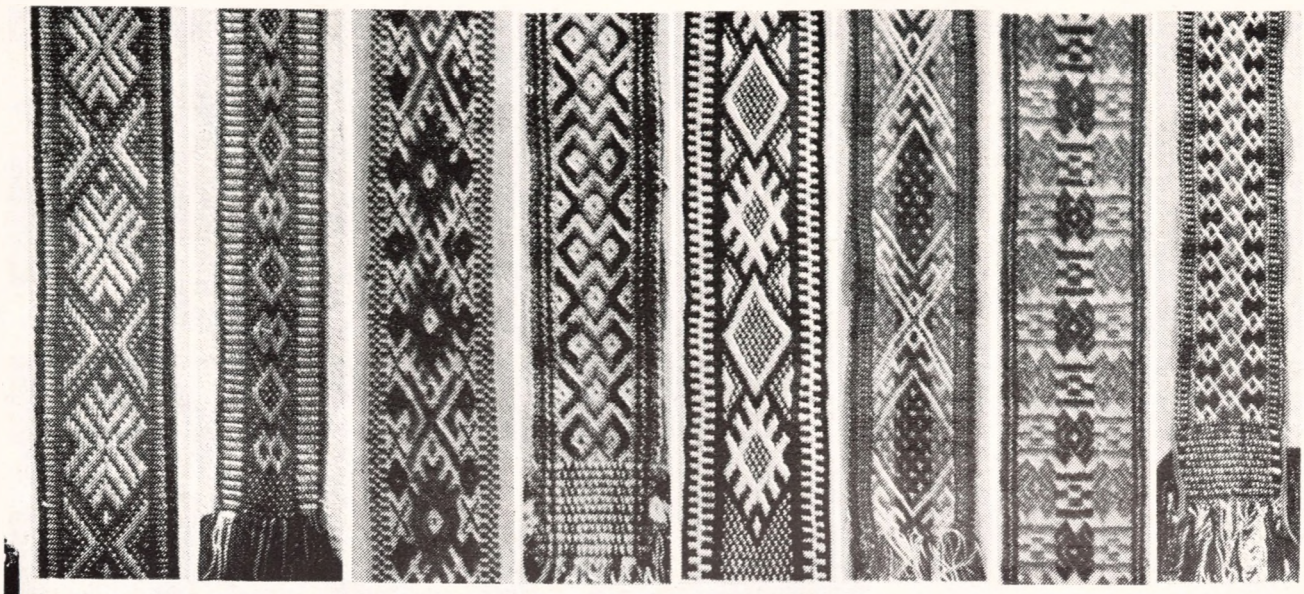

JUOSTŲ PAVYZDŽIAI

• GĖLĖS

Jeriko rožė (Anastatica hierochuntica) yra nuostabus augalas, kurio tėvynė — artimieji rytai, jis auga Egipto dykumose ir prie Negyvosios jūros. Laikomas sausai atrodo, kaip sudžiūvęs kniutulėlis, pilkai žalsvos spalvos. Įdėtas į vandenį, už valandos praskleidžia gražios žalios spalvos lapelius su rausvais žiedeliais. Tinkamas įvairiam dekoravimui. Išimtas iš vandens vėl susitraukia. Sausoje vietoje išsilaiko ilgus metus. Jo reikšmė — amžinas gyvenimas, nes graikiškos kilmės pavadinimas reiškia (anastatos) prisikėlimą.

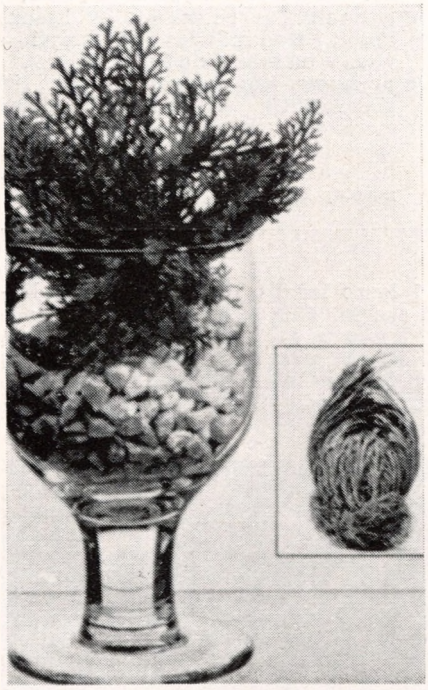

• Atsiųsta paminėti

Ištiestos Rankos — Jonas Gailius; rinkinys trumpų rašinių; 235 pusl.; kaina nepažymėta; išleido ir iliustravo Bičiuliai; spaudė "Šaltinio" spaustuvė: 16 Hound Road, West Bridgford, Nottingham, NG2 6AH, England.

Gyvenimas ir Darbai — Viktorija Genytė-Šmaižienė; eilėraščiai, 94 pusl., kaina — 3 dol.; išleido Jonas Šmaižys; dail. L. Poscente ir P. Jurkus. Autorės kūrybos pomirtinis leidinys, kurį parengė išleisti šeima, yra dviejų dalių, pirmoje — lyriniai eilėraščiai, antroje — kūryba vaikams.

Pavasaris ir Aš — Zenta Tenisonaitė, eilėraščių rinkinys; 50 pusl., kaina — 2 dol.; spaudė — Nida Press, Londone.

Nežinomi keleiviai — Magdalena Marija Slavėnienė, epas; išleido ir spausdino "Minties" spaustuvė Sidnėjuje, 1973 m. Tiražas 200 egz., 88 pusl., kaina nepažymėta.

Badmetis — Liūnė Sutema; poezijos rinkinys; dailininkė — **Dalia Lukošiūnaitė;** leidėjai — Jūrų Skautijos Korporacija "Gintaras"; spaudė — M. Morkūno spaustuvė Čikagoje; tiražas — 300 egz.; 82 psl.; kaina nepažymėta.

Labai gerai meniškai paruoštas šis poezijos leidinys suteiks džiaugsmo kiekvienam geros knygos mėgėjui.

Taikos Rytas — Jurgis Gliauda; novelių rinkinys; 230 psl.; iliustravo — dail. V. Bričkus; Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 88, 1972; adresas: 1 Ladbroke Gardens, London W11 2PU Great Britain; kaina — 4 dol.

Mano Dienos — Jonas Juodvalkis, atsiminimai; tiražas — 500 egz.; 112 psl., kaina nepažymėta.

Gyvastis — Laimutis Švalkus, autoriaus trečiasis poezijos rinkinys suaugusiems ir vaikams. Vaikų skyrių iliustravo poeto sūnus moksleivis **Algirdas Švalkus.** Spausdino ir išleido "Šaltinis", 1973 m., 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England. Kaina 0.50 penų arba 2 doleriai.

Rasos Gustaitytės knygą "Wholly Round" išleido Holt, Rinehart ir Winston leidykla (New York, Chicago, San Francisco), kurioje nagrinėjama aktualios gyvenimiškos temos.

Abraomas ir Sūnus — Aloyzas Baronas, premijuotas romanas; išleido Lietuviškos Knygos Klubas (antroji laida); **dail. K. Veselka;** 206 pusl. kaina $4.50; gaunama per knygų platintojus ir "Draugo" administracijoje: 4545 West 63rd str., Chacago 29, Ill. U. S. A. 60629.

Anapilio Papėdėje — Karolė Pažėraitė, romanas; **Lietuviškos Knygos** Klubo leidinys; 277 pusl. Kaina $5.00 **dail. S. Vaitienė.**

Atsiminimai — Mykolas Krupavičius; Lietuviškos Knygos Klubo leidinys; **dail. V. Virkau;** 351 pusl. Kaina $10.00. Gražiai iliustruotas, vertingas leidinys, iliustruotas istorinėmis nuotraukomis.

Žaiskim Ieškojimą — Živilė Bilaišytė; poezijos rinkinys; 40 pusl.; kaina nepažymėta; išleido ČALM 1972—1973 mokslo metų abiturientai, Pedagoginis Lituanistikos Institutas, Čikaga 1973 — "Mažoji Biblioteka"; dail. D. Stončiūtė; red. A. Dundulis.

Ateitis — Lietuvių Katalikiško Jaunimo žurnalas; redaktorius — kun. J. Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto, 3, Ont. Canada, administratorius — J. Polikaitis, Ateitis, 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams $7.00.

Lietuvių Dienos, mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja redakcinė kolegija: D. Mackialienė, Pr. Gasparonis ir V. Prižgintas. Anglų k. red. A. Miliukas. Atsk. nr. kaina 90 ct., metinė prenumerata $9. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzėjaus Čikagoje Biuletenis.

Šamo ežero sekliai — Nijolė Jankutė; išleido Liet. Knygos Klubas, 1972 m., Čikagoje. Iliustracijos ir viršelis Nijolės Palubinskienės; 140 ps.; kaina 4 dol.

Ne tie varpai — Ada Karvelytė; lyrika — 62 pusl.; dail. — P. Jurkus; išleido "Darbininkas"; spaudė — T. T. Pranciškonų spaustuvė, N. Y.

Šaltinis—tikybinės ir tautinės minties iliustruotas žurnalas; leidžia Šv. Kazimiero S-ga ir T. T. Marijonai; redaktorius — kun. J. Matulis, M.I.C.; adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 1.20 sv. (3 dol.).

Lietuvių Tautos Praeitis — Lithuanian Historical Review — III — 2 (10) 1973; redaktorius — J. Jakštas; leidžia — Lietuvių Istorijos Draugija, Čikaga.

Po angelų sparnais — Alė Rūta; novelių rinkinys; 192 psl.; Nidos Knygos Klubo leidinys Nr. 89, 1973; adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W11 2PU Great Britain; kaina — 4 dol.

Trys ir Viena — jaunystės atsiminimai — Janina Narūnė; Čikagos Lietuvių Literatūros Draugijos leidinys; iliustruota, 172 psl.; kaina nepažymėta.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas; leidžia — ALB Švietimo Taryba; vyr. redaktorius — Petras Maldeikis; adresas — 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Liet. Kat. Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Žinios. — Adresas. LKMOPS žinios, c/o Mrs. A. Radzivanas. 84—16 110 th St. Richmond Hill, N. Y. 11418.

Eglė — Regina Varanavičius, poezijos rinkinys lietuvių ir anglų kalba; iliustracijos — B. V. Simpson ir pačios autorės; išleido P. Schumacher; puslapiai, tiražas ir kaina nepažymėta.

Vardai ir veidai — mūsų kultūros Istorijoje — Statys Yla; istorinių žmonių ir įvykių apibraiža; 333 pusl. plius vardynas; kaina—$6; dail. Telesforas Valius; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; spausdino "Draugo" spaustuvė Čikagoje.

"Šiuo rinkiniu norėta, be kitko prasklaidyti kai kurias miglas, susiklosčiusias laiko bėgyje, aptedžiusias platesnį mūsų kultūrinės raidos akiratį" (aut.)

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorus — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Francican Fathers, Kennebunkport Me, U.S.A. 04046.

Šv. Pranciškaus Varpelis švenčia 50 metų jubiliejų, buvo įsteigtas 1923 m. Kaune, Lietuvoje.

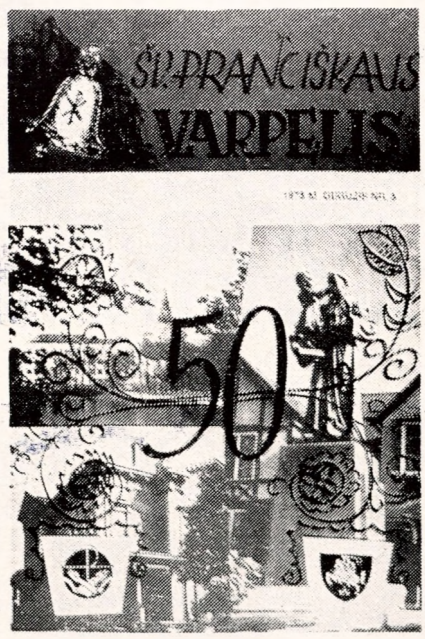

Vinco Mykolaičio - Putino laiškai Australijon — sesei Magdalenai Slavėnienei ir jos šeimai, 1957 — 1967; 72 pusl., iliustruota šeimos fotografijomis; redagavo J. Janavičius; Australijos L. B. Canberros ap. leidinys; tiražas: 500 egz.

Įdomus, gražiai paruoštas leidinys. Žvilgsnis į Putiną, kaip žmogų kasdieninių rūpesčių ir pragiedrulių fone.

Terra Australis — Australijos Lietuvių Poezijos Rinkinys — redagavo Juozas Almis Jūragis. Turinyje: Juozas Mikštas, Aldona Vesčiūnaitė, Antanas Gasiūnas, Marija I. Malakūnienė, Pranas Pusdešris, Marija Slavėnienė, Jurgis Janavičius, Kazys Kunca, Aldona Prižgintaitė, Bronius Žalys, Jonas Rackus, Juozas A. Jūragis. Išleido "Minties" spaustuvė savo veiklos dvidešimties metų sukakčiai paminėti; 157 psl., tiražas 500 egz., kaina $4.00. Rinkinys iliustruotas autorių nuotraukomis, labai gerai ir meniškai apipavidalintas.

Medicina — Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos žurnalas; **vyr. red. H. Armanas, M.D.—1934 Wilkens** Ave. Baltimore, Maryland, U.S.A. 21223; **adm. J. Vytuvienė, D. D. S.** — 85 — 29 96th, Woodhaven, N. Y. U.S. A. 11421: metinė prenumerata — 10 dol. (3 nr.).

Mintis — politikos ir kultūros žurnalas; leidžia Liet. Socialdemokratų Partijos Užs. delegatūra; redaguoja red. komisija, vyr. red. J. Vilčinskas; adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11. Great Britain; vieno numerio kaina 2 dol.

* * *

GARBĖS PRENUMERATOS:

Agurkienė J., Omaha, Nebr., Bizauskienė P., Atlanta, Georgia, Laurinavičienė M., Hamilton, Ont., Lukienė A., Toronto, Ont., Matulionienė O., Plattsburg, N. Y., Neimanienė A., Cleveland, Ohio, Siemaškienė P., Woodhaven, N. Y., Vinclovienė I., Richmond Heights, Ohio, Viskantienė D., Cumberland, B. C.

ŽURNALUI AUKOJO:

$50.00 — L. K. L. Mot. Dr-jos Montrealio Skyrius, Montreal, P. Que.

$20.00 — Balienė H., Silver Springs, Md.

$10.00 — Timmerman T., Winnipeg, Manitoba, Zubienė A., Suwa, Fiji Islands.

$5.00—Jonušienė E., Omaha, Nebr., Saplienė P., Toronto, Ont., Spykers A., Guldford, Australia.

$3.00 — Krasauskienė E., Chicago, Ill., Laucienė G., Union Pier, Mich. Simonaitienė B., Detroit, Mich.

$2.00 — Daunienė L., Ottawa, Ont., Jankauskienė L., Mountainside, N. J., Laureckienė P., Delhi, Ont., Misevičienė V., Toronto, Ont., Rimkūnienė I., Hommand, Ind., Rubikas A., Memmingen, Vokietija, Vanagienė A., Sault St. Marie, Ont.

$1.00 — Čiakienė E. E., Čikago, Ind., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Januškienė A., Milton, Mass.